

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 7.

Onsdagen den 24 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 15 och 17 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. J. H. Lovén aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen, nemligen:

1:o) med förslag till särskilda förordningar angående fast egendoms lagfarande och intecknande m. m.;

2:o) angående ersättande af kostnaderna för Hans Maj:t Konung Carl XV:s begrafning;

3:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter enkan Amalia Thorsséen i Sjöbo; samt

4:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Arbetskarlen P. G. Kjellström.

Herr Talmannen mottog dessa nådiga propositioner, med förklarande att desamma skulle blifva hos Kammaren föredragna för den vidare behandling, som i grundlagen vore föreskrifven.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt de uti Stats-Utskottets memorial N:o 12 föreslagna voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktigheter i tvänne frågor rörande anslagen under riksstatens andra hufvudtitel, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 12, punkt. 1:o).

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att Häradshöfdingen i Tveta, Wista och Mo häraders domsaga Johan Adalrik Hellberg måtte under sin återstående tjenstetid och med rätt till fardagsår för honom eller hans sterbhus innehafva bostället Stora Westansjö N:o 1, ett halft förmedladt mantal, emot vilkor att å den honom från statsverket tillkommande lön ett belopp, beräknadt efter enahanda grund, som i likartade fall är vorden tillämpad, eller efter 5 procent af det bostället för år 1867 åsatta taxeringsvärde af 18,900 R:dr, blefve med 695 kronor årligen från och med innevarande år afdraget,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej:

Vinner nej, har Riksdagen beslutit att — jemte anmälan det Riksdagen ansett sig icke böra Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning bifalla — i underdånighet anhålla, det tacktes Kongl. Maj:t i nåder förordna, att Häradshöfdingen Hellberg skall vid afträdande af ifrågavarande boställe af statsverket undfå godtgörelse för de kostnader, han, enligt synerätts utslag, må hafva utöfver erhållen husröteersättning på boställets bebyggande och iordningställande nedlagt.

Sedan voteringssedlarne blifvit atlemnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknings, och utföll omröstningen med 65 ja och 115 nej.

Den omröstning öfver ofvan intagua voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt verkställd, hade utfallit med . . . 99 ja och 16 nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster, eller 65 ja och 115 nej,

sammanräkningen visar 164 ja och 131 nej:

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets memorial N:o 12, punkt 2:o).

Den, som vill, att till dyrtidstillägg för nedannämnda embetsverk till den fördelning, som finnes angifven å en Stats-Utskottets utlå-

tande N:o 4 bilagd tabell Litt. A., må på extra stat för år 1876 anvisas följande belopp, nemligen för

a) Justitie-kanslers-expeditionen	Kronor	2,500: —
b) Justitie-revisions-expeditionen	„	22,420: —
c) Svea Hofrätt	„	30,500: —
d) Göta Hofrätt	„	30,600: —
e) Hofrätten öfver Skåne och Blekinge	„	14,180: —
f) Krigshofrätten	„	2,209: 80.
g) Fångvårdsstyrelsen	„	8,460: —

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, har Riksdagen, med afslag å det utaf Kongl. Maj:t begärda dyrtidstillägg för Justitiekanslern, Presidenterne i Svea och Göta Hofrätter samt Hofrätten öfver Skåne och Blekinge, äfvensom Generaldirektören i Fångvårdsstyrelsen, beslutit att, såsom dyrtidstillägg för nedannämnda embetsverk, till den å förenämnda tabell angifna fördelning, på extra stat för år 1876 anvisa följande belopp, nemligen för:

a) Justie-kanslers-expeditionen	Kronor	1,500: —
b) Justitie-revisions-expeditionen	„	22,420: —
c) Svea Hofrätt	„	29,500: —
d) Göta Hofrätt	„	29,600: —
e) Hofrätten öfver Skåne och Blekinge	„	13,180: —
f) Krigshofrätten	„	2,209: 80.
g) Fångvårdsstyrelsen	„	7,460: —

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel afägd och förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingätt, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknung, och utföll omröstningen med 49 ja och 131 nej.

Den omröstning öfver ofvan intagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med . . . 92 ja och 24 nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster,

eller 49 ja och 131 nej,

sammanräkningen visar 141 ja och 155 nej;

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 4.

Skedde föredragning af de i Kammarens senaste sammanträde bordlagda motioner; och hänvisades:

Till Kammarens Första Tillfälliga Utskott:

Herr *Hjelms* motion, N:o 168, om utarbetande af en skollag med skärpta minimifordringar, att gälla i stället för nuvarande folkskolestadga; samt

Till Konstitutions-Utskottet:

Herr *Lars Erssons* motion, N:o 169, med förslag till ändring i 49 § Regeringsformen och 2 § Riksdagsordningen.

§ 5.

Förekom till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel.

Punkterna 1—3.

Biföllos.

Punkten 4.

*Om tillfällig
löneförbättring
åt Chefen för
landtmäteriet.
(Forts.)*

I enlighet med Kongl. Maj:ts nådiga framställning hade i denna punkt Utskottet hemställt:

Att såsom tillfällig löneförbättring åt generaldirektören och chefen för landtmäteriet 1,000 kronor måtte på extra stat anvisas.

Mot detta förslag hade, enligt hvad af utlåtandet inhemtades, de ledamöter af Andra Kammaren, hvilka inom Utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga, anmält reservation, under förklarande att de, i afvaktan på förslaget till fullständig reglering af de civila embetsverken och deras aflöningsförhållanden, ansett sig icke böra tillstyrka dyrtidstillägg å löner, som öfverstege 5,000 kronor.

Sedan Utskottets ofvan omförmälda hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Herr O. B. Olsson, som anförde: Till följd af det beslut Riksdagen nyss i gemensam votering fattat, föranledes jag att yrka afslag å denna punkt.

Chefen för Kongl. Civil-departementet, Herr Statsrådet Bergström: Herr Talman! *Jag börjar med tillkännagifvande, att den skriftliga uppfattningen af mina yttranden under behandlingen af denna hufvudtitel ej kommer att af mig justeras.*

Både i egenskap af ledamot af Statsrådet och såsom riksdagsman kan jag, för min del, icke finna annat än högst önskligt, att Riksdagen vid sina beslut iakttager konsekvens. Lika mycket som jag vid förra riksmötet beklagade, att Riksdagen i sina beslut angående dyrtidstillägg icke alltid följde denna princip, lika litet gillar jag att den nu iakttages och vid sådant förhållande anser jag mig ej böra motsätta

mig det förslag till beslut, som representanten från Vestra Göinge härad framställt.

*Om tillfällig
löneförbättring
åt Chefen för
landtmäteriet.
(Forts.)*

Herr Dickson: Det är kanske fåfängt att yrka bifall till denna punkt, men jag anser mig ändock böra göra det. På samma gång har jag en liten anmärkning att framställa. Ett ord som inom denna Kammare tyckes spela en stor roll och ganska ofta återkommas, är ordet *konseqvens*. Jag nekar icke, att detta ord har sin betydelse och jag skulle önska att se det väl genomfördt, då äfven Stats-Utskottet ofta gör sig skyldigt till inkonseqvens. För min del anser jag, att en dylik inkonseqvens förefinnes i detta nu föredragna betänkande och jag skulle gerna se, om någon af Utskottets ledamöter ville förklara förhållandet dermed. Vid den nu föredragna fjerde punkten hafva alla statsutskottsledamöterna från denna Kammare reserverat sig, och jag finner äfven längre fram, då det gäller generaldirektören för jernvägstrafiken, en reservation. Men går jag till punkten 67, rörande aflöning till Väg- och Vattenbyggnads-corpsen, så finner jag der ingen enda reservation, ehuru under denna sistnämnda punkt, så vidt jag kan finna, ligger ett dyrtidstillägg på lön, som öfverstiger 5,000 kronor. Chefen för Väg- och Vattenbyggnads-corpsen har nemligen precis samma lön som generaldirektören för landtmäteriet. Hvarföre har Utskottet i det ena fallet föreslagit att gifva dyrtidstillägg, men icke i det andra? För min del har jag ingenting emot att medgifva lönetillägg i båda fallen, men det vore roligt att veta, hvarföre Stats-Utskottet anser, att den ene bör hafva dyrtidstillägg, men icke den andra. Jag hade icke trott, att personliga skäl skulle finnas; ty sådana böra allraminst inom en riksförsamling få göra sig gällande. Då utgiftsstaten nu uppgöres för 1876, är det dessutom omöjligt att veta, *hvem* som det året innehar ett visst embete. Vi anslå löner icke för Generaldirektör A, B eller C, utan för det och det embetet. Jag har blott gjort denna lilla anmärkning i förhoppning, att någon utskottsledamot ville afgifva en tillfredsställande förklaring.

Herr O. B. Olsson: Jag tror, att Stats-Utskottet just i det nu anmärkta fallet iakttagit konseqvens. Om Herr Dickson drager sig till minnes, tillstyrkte Stats-Utskottet förledet år dyrtidstillägg åt chefen för Väg- och Vattenbyggnads-corpsen, och Riksdagen beslöt detta tillägg. Till följd deraf tror jag, att jemväl i detta hänseende konseqvensen blifvit fullkomligt tillgodosedd.

Herr Dickson: Såsom jag redan nämnt, har jag ingenting emot detta anslag, men då konseqvensen nu kommit på tal, skulle jag önska, att Riksdagen, i full konseqvens med beslutet förra året, medgifver dyrtidstillägg för nästa år åt general-landtmäteridirektören, ty jag tror, att denne embetsman förra året tilldelades en dylik förmån. Och då Herr Ola Bosson Olsson tycker om konseqvens, så hoppas jag, att han godkänner Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

*Om tillfällig
löneförbättring
åt Chefen för
Lundmäteriet.
(Forts.)*

När 67:de punkten kommer skall jag gerna följa honom och rösta för dyrtidstillägg åt chefen för Väg- och Vattenbyggnads-corpsen.

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå; och som den senare af dessa propositioner blef med öfvervägande ja besvarad, hade alltså Utskottets hemställan afslagits.

Punkterna 5—9.

Biföllos.

*Om ekono-
miska karte-
verket.*

Punkten 10.

I denna punkt hade Utskottet hemställt:

att Riksdagen, vid anmälan om sitt beslut angående anslagen till rikets ekonomiska karteverk, måtte i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t till nästa riksdag låta utreda, inom hvad tid det ekonomiska karteverkets afslutande nå kunna emotses, under antagande att det årliga anslaget bibehålles vid nu uppfördt belopp, samt att den nu använda skalan fortfarande begagnas.

Ordet lemnades, på begäran, till

Herr Helander, som yttrade: Emot hvad Stats-Utskottet i denna punkt föreslagit har jag intet att erinra, men hemställer likväl till Utskottet, om det ej skulle finna lämpligt, att enahanda utredning i afseende å tid och kostnad, som nu begäres för ekonomiska kartverket, jemväl äskades för de öfriga kartverken. Den som känner hvilket nära samband ekonomiska kartverket nu mera har med det topografiska, eller, såsom jag skulle vilja kalla det: det geografiska, finner lätt, att en utredning uti uppgifna syftet beträffande det förra icke medför något synnerligen väsentligt gagn, utan att blifva jemväl till det senare utsträckt. Då det tillika bör blifva af intresse att erfara inom hvilken tid man ungefärligen kan motse afslutandet af geologiska undersökningens och sjökartekontorets hufvudsakliga arbeten, så hoppas jag att Stats-Utskottet jemväl understödjer eller framställer förslag härom. På sätt jag redan från början nämnde, har jag ej något emot bifall till nu föredragna punkt.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan blef af Kammarern bifallen.

*Ang. Öfver-
ståthållarens
aflöning.*

I Punkten 11

hade Utskottet, beträffande Kongl. Maj:ts nådiga framställning om höjande af ordinarie anslaget till Öfverståhållare-embetet från

82,122 kronor till 83,122 kronor, på det öfverståthållarens af statsmedel utgående aflöning måtte kunna från och med år 1876 ökas med 1,000 kronor, hemställt:

att den för öfverståthållaren äskade löneförhöjning icke måtte beviljas.

Sedan punkten blifvit till föredragning uppläst, anförde

Chefen för Kongl. Civil-departementet, Herr Statsrådet Bergström: Herr Talman! Med den nu föreslagna löneförhöjningen är ett helt annat förhållande än med det dyrtidstillägg, som blifvit begärdt för generaldirektörerne. Öfverståthållarens lön utgår för närvarande dels af statsmedel, 9,000 kronor, dels såsom bidrag af Stockholms stad, 9,000 kronor. Det kan först uppkastas den frågan, huruvida staden i någon mån är skyldig att bidraga till öfverståthållarens aflöning, ty hans ställning inom staden är alldeles densamma som landshöfdingarnes inom länen, och statsverket bekostar ensamt dessa embetsmäns aflöning. Då nu stadsfullmäktige beviljat en förhöjning af stadens bidrag med 1,000 kronor, under vilkor att staten höjer sitt bidrag med samma belopp, eller från 9,000 till 10,000 kronor, och sistnämnda belopp icke öfverstiger en landshöfdings lön, så anser jag för min del det vara skäl att bifalla Kongl. Maj:ts förslag. Det ligger för öfrigt i öppen dag, att öfverståthållaren måste hafva mycket större utgifter än landshöfdingarne i länen till följd af den större representationsskyldighet den förre är underkastad. Då nu Stockholms stad vill förbättra lönevilkoren för honom, så synes det mig att staten för sin del icke bör undandraga sig att göra detsamma, helst som ett afslag å Riksdagens sida af Kongl. Maj:ts proposition för honom skulle vålla afsaknad af en inkomst å tillsammans 2,000 kronor.

Herr Carl Ifvarsson: I motsats till den nästföregående talaren, måste jag för min del yrka bifall till Stats-Utskottets förslag. Jag föreställer mig nemligen att, om en landshöfding kan lefva på en lön af 9 å 10,000 kronor, så bör öfverståthållaren kunna lefva på 18,000 kronor, hvilket är den kontanta aflöning han för närvarande erhåller dels af staten, dels af Stockholms stad, jemte den fria bostaden. Visserligen har jag hört uppgifvas, att hans lefnadskostnader skulle vara mycket större än någon landshöfdings till följd af den stora representationsskyldighet, som i jemförelse med landshöfdingarne åligger honom, men jag tror icke att denna skyldighet verkligen förefinnes. Vill öfverståthållaren åtaga sig en sådan representationsskyldighet, så blir detta hans egen sak; har han råd dertill, så må det vara hans ensak om han vill göra det, annars kan han låta bli. I statens intresse ligger det åtminstone icke, att dess medel skola användas på ett sådant sätt.

På grund af det sagda anser jag, att den af Kongl. Maj:t begärda förhöjningen i det ifrågavarande anslaget icke bör beviljas, utan yrkar för min del bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Boman: Jag ber att få sluta mig till den åsigten, att

Aug. Öfver-
ståthållarens
aflöning.
(Forts.)

Ang. Öfver-
ståthållarens
aflöning.
(Forts.)

Stats-Utskottets förslag bör underkännas och Kongl. Maj:ts proposition bifallas. Den siste talaren har påpekat, att då landshöfdingarne kunna lefva på 9 à 10,000 kronor om året, så borde öfverståthållaren kunna lefva på 18,000. Förhållandet med landshöfdingelönerna är dock ej sådant, som den ärade talaren uppgaf; alla landshöfdingar i riket hafva nemligen utom fria bostäder minst 12,000 kronors lön, landshöfdingen i Göteborg till och med 18,000 kronor eller alldeles samma belopp som öfverståthållaren nu uppbär förutom den ifrågasatta lönförhöjningen. Men tager man i betraktande dels den högre lefnadskostnaden här i Stockholm och dels äfven de stora fordringar som ställas på öfverståthållaren, fordringar, som äro större än de som ställas på någon annan med honom jemförlig embetsman, torde det böra medgifvas, att en aflöning åt honom af 20,000 kronor alldeles icke är för mycket. Dessutom är det, såsom en ärad talare redan erinrat, icke statsverket ensamt som skall offra dessa 20,000 kronor, hvilka jemte fri bostad, enligt Kongl. Maj:ts förslag, skulle komma att utgöra öfverståthållares löneförmåner, ty staten skulle bestå honom endast 10,000 kronor, de andra 10,000 kronorna jemte bostället skulle bekostas af Stockholms stad. Statens utgift för öfverståthållarens aflöning skulle således i alla fall, den nu föreslagna förhöjningen inberäknad, blifva lägre än den kostnad staten får vidkännas för någon landshöfding i landet. Vid sådant förhållande synes mig billigheten fordra, att Kongl. Maj:ts förslag om förhöjning af 1,000 kronor i öfverståthållarens lön bifalles. Jag yrkar således för min del afslag på Stats-Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf, enligt de meningar som förekommit, propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å samma hemställan, Kongl. Maj:ts proposition i ämnet måtte bifallas; och utföllo svaren med öfvervägande ja för Utskottets förslag, som alltså af Kammaren bifölls.

Punkten 12.

Blef jemväl bifallen.

Om lönetilligg
åt vissa
Landssekreterare.

Punkten 13.

Af Utskottet var hemstäldt: att det till förhöjande af lönerna för de svagast aflönade landssekreterarne utaf Kongl. Maj:t äskade extra anslag af 8,000 kronor icke måtte af Riksdagen beviljas.

Mot detta förslag hade *Första Kammarens samtliga ledamöter inom Utskottet* reserverat sig, under yrkande att ett belopp af 6,900 kronor måtte för ändamålet på extra stat för år 1876 anvisas.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan, lemnades ordet till

Chefen för Kongl. Civil-departementet, Herr Statsrådet Bergström, hvilken yttrade: Det torde tillåtas mig erinra, att förra årets Riksdag,

ehuru dock först efter samfärd votering, beviljade löneförbättring åt de svagast aflönade landssekreterarne. Kongl. Maj:t hade således full anledning att antaga, att äfven denna Riksdag skulle visa samma tillmötesgående. Emellertid är nu i den Kongl. propositionen icke uppräknadt några vissa landssekreterare, hvilka skulle komma i åtnjutande af den ifrågasatta löneförbättringen, utan endast i allmänhet äskadt ett anslag på extra stat af 8,000 kronor till förbättring i vilkoren för de af nämnde tjänstemän, som voro svagast aflönade. Naturligtvis skulle vid en fördeining af ett sådant anslag, om det beviljades, följas de grunder, som äro framlagda i Kongl. Maj:ts proposition till 1874 års Riksdag.

*Om lönetillägg
åt vissa Lands-
sekreterare.*
(Forts.)

Sedan förevarande proposition afgafs, hafva emellertid en del förhållanden inträffat, hvilka ytterligare hafva påvisat behovet af ett sådant anslag, som nu äskats. Till en början har landssekreteraren i Jönköpings län blifvit befordrad till häradshöfding i Norra och Södra Wedbo häraders domsaga, och ehuru för denne tjänsteman, som under föregående år haft rikliga inkomster af sin befattning, om han vid densamma förblifvit, icke kunnat ifrågakomma någon löneförbättring, har likväl nu ett förändradt förhållande inträffat, i det den nye innehafvaren af tjänsten, enligt hvad Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet upplyst, endast har en behållen inkomst derå af 3,860 kronor, vid hvilket förhållande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hemställt, att för hvartera af åren 1875 och 1876 ett fyllnadsanslag till belopp af 2,140 kronor måtte ställas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes disposition för att användas till förbättring af landssekreterarens aflöning. Statskontoret, som anbefalts att i detta ämne afgifva underdånigt utlåtande, har ansett, att någon löneförbättring för nämnde landssekreterare icke för innevarande år bör ifrågakomma, enär antagligen en stor del af året skulle förflyta, innan tjänsten blefve sedd med ordinarie innehafvare, men deremot finner Statskontoret billigt och rättvist, att för år 1876 löneförbättring för nämnde tjänsteman beviljas antingen till det belopp Kongl. Maj:ts Befallningshafvande begärt eller ock, om Riksdagen skulle finna detsamma böra bestämmas endast till $\frac{2}{3}$ af det föreslagna, efter denna beräkningsgrund. Då statsregleringen, i hvad den afser 6:te hufvudtiteln, nu pågår, läser icke kunna komma i fråga att aflåta någon särskild proposition i ämnet med anledning af de gjorda framställningarne, men det anförda förhållandet torde dock böra af Kammaren afses, då den skall fatta beslut i fråga om förbättring af de svagast aflönade landssekreterarnes lönevillkor.

Vidare har, efter det den Kongl. propositionen afläts, landssekreteraren i Elfsborgs län affidit. Med honom var det samma förhållande som med landssekreteraren i Jönköpings län. Äfven han hade under förra tider åtnjutit rikliga inkomster, så att någon löneförbättring ej blifvit för honom personligen ifrågasatt, men inkomsterna af tjänsten hafva nu så nedgått, att den nye innehafvaren icke får sådan inkomst, som rättvisligen bör tillkomma honom för skötande af en så vigtig befattning.

*Om lönetillägget
åt vissa Lands-
sekreterare.
(Forts.)*

Dessa omständigheter tillsammans synas mig grundläggas befogetheten af det yrkande, att Kammaren ville bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit och således för ifrågavarande ändamål anslå 8,000 kronor.

Jag beklagar högligen, att den komité, som är sysselsatt med utarbetande af förslag till löne reglering för landsstatens tjänstemän, icke ännu trots sitt tränga arbete fått sitt betänkande färdigt; ty derigenom har det blifvit nödvändigt att till kommande riksdag uppskjuta denna viktiga regleringsfråga: men denna omständighet bör väl icke föranleda dertill, att de nya innehafvarne af dylika tjänster skola vara i saknad af behöfliga inkomster.

Jag får således på det varmaste förorda Kammarens bifall till hvad Kongl. Maj:t här föreslagit.

Herr Hörnfeldt: Säsom Herrarne torde einra sig, afslog denna Kammare jemväl nästlidne riksdag det af Kongl. Maj:t då begärda anslaget till löneförbättring åt de svagast aflönade landssekreterarne i sex olika län; men vid gemensam votering beviljades deremot 5,400 kronor att för afsedda ändamålet ställas till Kongl. Maj:ts disposition. Nu har Kongl. Maj:t begärt 8,000 kronor under förutsättning, att detta belopp skulle vara tillräckligt till löneförbättring för jemväl en ytterligare landssekreterare, nemligen den i Blekinge län, hvars löneinkomster fordrade ett tillskott af 2,200 kronor för att uppgå till normalbeloppet 6,000 kronor. Under förutsättning, att Riksdagen äfven i år beviljar Kongl. Maj:t för ifrågavarande ändamål ett anslag till samma belopp som under sistlidne riksdag, skulle det således icke erfordras förhöjning med mera än $\frac{2}{3}$ af det belopp, 2,200 kronor, som blifvit för bemälda landssekreterare föreslaget, och anslaget i dess helhet endast uppgå till omkring 6,870 kronor. Det oaktadt har Kongl. Maj:t äskat 8,000 kronor: och följaktligen skulle, om Riksdagen nu bifaller detta nädiga förslag, Kongl. Maj:t få till sin disposition 1,100 kronor mera än som för löneförbättring åt de svagast aflönade landssekreterarne erfordrades för att uppbringa deras löner till normalbeloppet 6,000 kronor. Under sådana förhållanden har det syns afdelningen och Utskottet besynnerligt, att så stort anslag äskats: men det är möjligt, att förklaringen deröfver ligger uti hvad Herr Civilministern nyss upplyst, nemligen att under tiden flere landssekreterare tillkommit, hvilka äro i behof af lönetillskott. Under alla omständigheter förefaller det dock mig, som om lönetillskott till desse embetsmän icke vore fullt lämpligt, då man ännu icke fått deras stater definitivt reglerade. Om man skulle vara fullt rättvis, så föreställer jag mig att, då man lennar anslag till de lågt aflönade af desse tjänstemän, derföre att deras sportelinkomst nedgått, man ock å andra sidan bör, då en dylik tjänst, hvilken är åtföljd af mera än 6,000 kronors löneinkomst, blifver ledig, vid dess tillsättande fästa det vilkor, att sportelerna, i hvad de öfverstege nämnda belopp, skulle få användas till löneförbättring åt de sämre aflönade landssekreterarne. Men ett sådant vilkor har man hvarken från Regeringens eller Riksragens sida sett framställas, och jag tror ferdensskull att för närvarande hvarken Stats-Utskottet haft eller Riksdagen har skäl att göra

annat än att afslå det här ifrågasatta lönetillägget på de skäl, som hufvudsakligast blifvit i Stats-Utskottets motivering framställda. Jag yrkar således bifall till Stats-Utskottets förslag.

*Om lönetillägg
åt vissa Lands-
sekreterare.
(Forts.)*

Herr Clairfelt: I full kouseqvrens med det beslut, som vid förra riksdagen i denna fråga fattades, borde väl Stats-Utskottet nu hafva framställt förslag om beviljande af $\frac{2}{3}$ af det belopp, Kongl. Maj:t för ändamålet äskat. Jag hade icke heller tänkt att längre sträcka mitt påstående; men efter de upplysningar, som nyss lemnats oss från statsrådsbänken, och då två landssekreterare nu skola tillsättas på förordnande, finner jag för min del nödigt, att hela det anslagsbelopp, som Kongl. Maj:t begärt, må medgifvas. Dessa tjänster äro också så viktiga, att deras innehafvare böra aflönas på sådant sätt, att de kunna lefva med familj någorhunda sorgfritt och anständigt. Såsom vi alla veta, hafva sportlerna för dem på senare tiden nedgått så betydligt, att man kan säga, det många landssekreterare numera hafva mycket mindre inkomster än de för sin existens behöfva.

Det af Herr Hörnfeldt föreslagna medlet, att fräntaga de högre aflönade landssekreterarne en del af deras inkomster och lemna den till sådana, som äro sämre aflönade, tror jag icke skulle leda till något godt resultat, likasom jag icke tror, att många landssekreterare numera hafva sådana sportelinkomster, att någon del deraf kan dem afhändas. Landssekreteraren i Malmö, hvilkens löneinkomster förr uppgått till 30,000 R:dr, har nu icke mera än 5—6,000 kronor. Nyss hafva vi hört att i Elfsborgs län landssekreterarens inkomster på samma sätt betydligt nedgått, och landssekreteraren i Kristianstad, som förut under för honom goda år kunnat beräkna sina löneinkomster till 17 à 20,000 R:dr, har nu till beviljningsberedningen lemnat den, ur sporteldiariet bestyrkta uppgift, att hans inkomster icke uppgå till högre belopp än 5,800 R:dr och således understiger det bestämda normalbeloppet.

Någon egentlig motivering för Stats-Utskottets afstyrkande utlåtande har jag icke kunnat finna; den är åtminstone ganska knapphändig, då deremot reservanterne anfört fullt giltiga skäl för deras från Utskottets afvikande förslag; och jag får fördenskull och med afseende på de upplysningar i frågan, som från statsrådsbänken lemnats, yrka afslag å Stats-Utskottets förslag samt bifall till hvad Kongl. Maj:t i frågan föreslagit.

Herr Treffenberg: Jag delar i allo den siste ärade talarens äsigt och kan ingalunda gilla det nivelleringsystem, som min länskantrat, Herr Hörnfeldt, förordade, enligt hvilket alla landssekreterare skulle aflönas med lika stort belopp. Följden af en dylik anordning skulle nemligen blifva, att de svagaste krafterna måste komma att fästas vid de större länen, der dock de största förmågorna krävas, och tvärtom.

Herr Statsrådet Bergström: Jag vill endast mot den af Herr Hörnfeldt anvisade utväg anmärka, att den väl icke kan vara lämplig i allmänhet, så länge de fleste landssekreterare, såsom ännu är för-

Om lönetillägget
 åt vissa Lands-
 sekreterare.
 (Forts.)

hållandet, sitta med fullmakt. Hvad dem beträffar, kan man således icke taga någon del af öfverskottet i den enes sportler och förordna, att det skall anvisas åt en annan landssekreterare, som har mindre inkomst. Der åter någon ledighet uppstår, har det för öfrigt visat sig, att för de nye innehafvarne icke något öfverskott utan tvärtom brist förefinnes i minimibeloppet af deras behållna årsinkomster.

Herr Uhr: Jag ber att få tillkännagifva, att jag instämmer med Herr Hörnfeldt. Här har blifvit sagdt, att hans förslag icke skulle vara tillämpligt. Men han har ju icke framkommit med något *förslag*, utan endast framhållit lämpligheten deraf, att sådana landssekreterare-tjenster, hvarmed stora sportler äro förenade, skola, när de blifva lediga, icke tillsättas på andra vilkor, än att lönen reduceras till normalbeloppet och öfverskottet användes till förbättring af de svagare af-lönade landssekreterarnes löner.

Jag tillstyrker bifall till Utskottets förslag.

Herr Key: Jag torde icke behöfva i Herrarnes minne återkalla, hurusom för några år sedan, då fråga var om omorganisation af landsstatstjenstemännens löner och i sammanhang dermed sportelsystemets afskaffande, tjenstemännen sjelfve *motsatte* sig denna sistnämnda förändring, under förmenande, att sportelväsendet innebure åtskilliga fördelar samt att det framför allt vore en borgen för ärendenas hastigare expedierande i landskanslierna. På denna grund ansågo de, att sportlerna borde bibehållas. Då voro sportlerna höga, men för landet i allmänhet var tiden svår. Kom så en annan tid med lyckliga konjunkturer, då sportelinkomsten betydligt minskades, och det var först då man ville höra talas om att i sammanhang med fasta och tillökade löneinkomster afskaffa sportelsystemet.

Nu förekommer i bilagan till Kongl. Maj:ts proposition i denna del, att komiterades arbeten icke ännu hunnit afslutas, men att man med visshet kan förutse att de skola blifva färdiga till nästa riksdag, som sålunda blir i tillfälle att pröfva den definitiva regleringen af landsstatstjenstemännens löner. Nu invänder man, att dessa tjenstemän under tiden skulle få alltför små inkomster; men härtill kan — synes mig — med fullt fog svaras, att de fleste af dem dragit så stora inkomster under den föregående tiden, att de nu väl få nöja sig tills vidare med att taga den onda dagen med den goda. Men, säger man då: om detta gäller de gamla innehafvarne af landssekreterare-tjenster, så vore det dock obilligt att icke bevilja löneförhöjning åt dem, som tillträdt sina platser under de senaste åren, då sportelinkomsterna i så betydlig mån nedgått. Men, mine Herrar, huru kan man med visshet förutse, att dessa inkomster af sportler under nästkommande år skola ställa sig lika lågt som under de närmast föregående åren? Mig synas snarare alla tecken bebåda ett omslag för den närmaste framtiden i dessa förhållanden, till följd hvaraf ock torde vara mer än antagligt, att dessa tjenstemän ganska snart skola se sina inkomster af sportler uppgå, om icke till samma höjd som under de förra, för dem så goda

åren, åtminstone till ett belopp, fullt motsvarande det, som genom detta af regeringen äskade extra anslaget skulle dem beredas.

Jag anhåller alltså om bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

*Om lönetillägg
åt vissa Lands-
sekreterare.
(Forts.)*

Grefve Sparre: Den siste ärade talaren yttrade, att då för några år sedan fråga förevar om sportelväsendets afskaffande, motsatte sig landsstatstjenstemännen sjelfve denna förändring, men att de numera synas hafva kommit på annan tanke i denna sak.

Jag tror, att härmed förhåller sig så, att hos mången bland dessa tjenstemän är rådande den mening, hvilken jag tillstår att äfven jag, som aldrig i mitt lif uppburit sportler och med Guds hjälp hoppas att aldrig behöfva göra det, hysar — att nemligen sportelväsendet icke är något så alldeles förkastligt aflöningssätt. Det påskyndar expeditionerna, ty, mine Herrar, människan är nu en gång så beskaffad, att hon behöfver en sporre som eggjar hennes verksamhet. Vid bestämmandet å sistlidna riksdag af häradshöfdingarnes löner bibehöllos ju också sportlerna just af detta skäl — visserligen först och främst derföre att man ansåg, det embetsmannen bör erhålla högre lön i mån af drygare arbete, men i andra rummet, emedan detta system otvifvelaktigt föranleder en snabbare expedition. Jag vill således rentvå tjenstemännen från den beskyllning, som den siste ärade talaren gjort dem, att hafva i goda tider motsatt sig men i onda tider påyrkat sportelväsendets borttagande. Jag tror att olika meningar förr lika som nu gjort sig härom gällande, utan att man deraf har rättighet draga den slutsatsen, att det enskilda intresset dikterat deras mening. Då nu till och med Riksdagen, som afgör dessa frågor, bibehållit sportelsystemet i ett fall, så tror jag att man deraf är berättigad antaga, att Riksdagen icke auserit detta system så alldeles förkastligt. Detta till svar på den siste ärade talarens yttrande om sportelväsendets olämplighet. En helt annan sak är att grunda aflöningssättet *utslutande* på sportler. Jag får också uppriktigt säga, att landssekreterarnes aflöningssätt är ytterst sorgligt, derföre att deras inkomster äro stora just till följd af *ond* tid. Det bör derföre förändras, och det är väl ej heller någon enda människa i hela Svea land, som icke anser, att förändring häri bör göras. Men nu återstår den frågan: om förslaget till reglering af landsstatens löner icke kunnat blifva färdigt till denna riksdag, skola derföre de nuvarande innehafvarne af dessa tjänster, som *icke* haft dem då de gifvo mycket, vara i saknad af sitt dagliga bröd? Har Riksdagen att förebrå någon, att detta förslag ännu icke framkommit? Veta vi icke, att komitén, som haft uppdraget att utarbete ett sådant förslag, varit fullt sysselsatt med detta? Mig är åtminstone bekant, att komitén utarbetat ett förslag, deröfver landshöfdingarnes yttranden inforrats, men som med anledning af deremot gjorda anmärkningar måst underkastas omarbetning, och detta har upptagit den egentliga tiden. Det är icke någon lätt sak att omgöra regleringen af dessa öfver hela riket spridda tjänster och deröfver uppgöra förslag, i synnerhet då yttranden från vederbörande måste iuhemtas, och i anledning af dessa hela förslaget om-

Om lönetillägg
 åt vissa Lands-
 sekreterare.
 (Forts.)

arbetas. Tid åtgår härtill och man bör derföre icke förväna sig öfver, att i detta vidt omfattande arbete förslag icke kunnat till denna riksdag framläggas.

Men då således man icke kan förebrå någon, att förslaget icke framkommit; då det är visst, att desse tjänstemän hafva alldeles otillräckliga inkomster — somliga hafva icke mera än 3 à 4,000 kronor, hvilket är alldeles otillräckligt för att lefva och aflöna oundgängligt skrifvarbiträde — då så är, mine Herrar, frågar jag: är det skäl att nu afslå ett anslag, som Riksdagen i fjor ansett sig böra bevilja åt svagt aflönade tjänstemän? Och på hvad grund? På den, att de hafva tillräcklig aflöning? Nej. Det skulle vara på den grund, att *några af dem* under en förfluten tid haft en betydlig inkomst — men de återstående, hvilka *icke* haft sådana betydliga inkomster, skola de derföre svälta? Är detta sund logik? Vill Riksdagen, att statens tjänstemän skola väl sköta sina befattningar, då måste de ock tillräckligt aflönas. Eller tro Herrarne att staten i längden skulle befinna sig väl af att ställa embetsmännens löner så, att de icke kunna lefva deraf, utan måste tillgripa en eller annan utväg till sina inkomsters förökande, som ingalunda kan vara med en trägen tjänstgöring förenlig. Men hvad skola de göra? Kan jag begära, att en menniska, som icke har tillräckliga inkomster för att lefva, skall kunna arbeta i sin tjänst med intresse från morgon till qväll?

Det har blifvit yttradt, att regeringen kan taga från den högre aflönade och gifva åt den, som har lägre inkomst. Ja, så vidt tjänstemannen är tillsatt med vilkor att underkasta sig en sådan lönerogering, kan detta låta sig göra — och så *blir* ock förhållandet med alla de landsstatstjänstemän, som hädaneftir tillsättas — men icke låter detta sig göra med dem, som utan sådant förbehåll emottagit sina tjänster.

Slutligen har man sagt, att alla tecken bebåda att vi återigen gå dåliga tider till mötes. Jag önskar till Gud, att denne olycksprofets spådom icke må gå i fullbordan. Det kan väl hända, att han är så nära bekant med vår Herres vägar — det är icke jag, och jag vet ännu ingen anledning att antaga åtminstone att nästa år här i landet skulle blifva ett dåligt år, och det är ju detta, hvarom fråga är. Jag önskar derföre för min del, att Kongl. Maj:t må sättas i tillfälle att understödja dessa tjänstemän och skulle den ärade talarens olycksprofetia slå in, så är det ju ändå alltid godt att hafva medel till understöd åt dem, som obestridligen deraf äro i behof.

Jag har icke yttrat mig tillföre vid denna riksdag då dyrtidstillägg varit i fråga. Jag vill icke heller nu tala om de embetsmän, som med förståndigt lefnadssätt äfven utan dyrtidstillägg kunna draga sig fram — jag talar om dem, hvilka under nuvarande förhållanden omöjligen kunna lefva på sina löner; och om Herrarne taga kännedom af de handlingar, som vid sista riksdagen angående ifrågavarande tjänstemäns löner framlades, skola Herrarne inse, att det för en och annan är alldeles omöjligt att lefva derpå.

Jag önskar åtminstone för min del få i protokollet nedlagd den mening, att jag icke kan deltaga i ett beslut, hvarigenom Riksdagen nedsätter de af Kongl. Maj:t föreslagna lönerna till den grad, att tjen-

stemännen omöjligen derpå kunna lefva och således tvingar dem att för sitt nödortfiga uppehälle anlita andra utvägar.

Jag anhåller således om bifall till reservanternes förslag, att tilläggsbeloppet må bestämmas till 6,900 kronor.

*Om lönetillägg
af vissa Lands-
sekreterare.
(Forts.)*

Herr Uhr: Icke ens den siste talaren har kunnat rubba min åsigt i denna fråga. Han har talat om, att tjänstemännen med deras nuvarande inkomster skola svälta ihjel; att de icke hafva dagligt bröd ens. Jag har en motsatt öfvertygelse — jag är förvissad, att bland dem ingen finnes, som icke har dagligt bröd — utan till och med tillräckligt kött om söndagen.

Han yttrade äfven, att sportlernas bibehållande skulle medföra en fermare expedition. Jag har en annan erfarenhet, nemligen att domare ofta gifva uppskofsutslag för att få mera betaldt och att äfven, om så ej är förhållandet, det dock ofta anses så vara. Eller hafva icke många af Herrarne samma erfarenhet? Åtminstone råder i landet en temligen almån klagan öfver rättskipningens långsamhet. Detta bevisar ju icke att sportelsystemet medför ferm expedition, utan snarare motsatsen.

Jag yrkar således bifall till Stats-Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Key: Den ärade representanten för Elfsborgs län förmade sig icke känna vår Herres vägar och antydde, att jag icke heller kunde göra det mer än han. Det är mycket rätt. Emellertid saknas icke alldeles anledningar, af hvilka man kan draga slutsatser för framtiden. Sjömannen t. ex. /varsnar stormen, innan den utbryter, och äfven här kan man, utan att derföre vilja påstå sig känna vår Herres vägar, förutsäga, att efter all mensklig beräkning den tid stundar, då inkomsterna för ifrågavarande tjänstemän, till följd af förändrade konjunkturen torde blifva betydligt större än de varit under närmast föregående år. Jag vädjar till den ärade representantens enskilda tanke, icke såsom här då det gäller för honom att hjälpa till med att vår Herres nåd skall höda öfver landssekreterarne.

Jag tror således, att man för ett ganska hållbart resonnement, då man säger, att med anledning af de förändrade tidsförhållanden, som antagligen snart stunda, det mycket väl går an att invänta komiterades betänkande, som efter all sannolikhet kommer att för nästa Riksdag framläggas. En sådan åsigt gjorde sig här gällande vid 1874 års riksdag, och med än större skäl kan den tillämpas nu.

Jag medgifver väl att omständigheterna kunna vara behjertansvärda för de tjänstemän, som på senaste tiden blifvit tillsatta, men för dem, som varit med om de goda tiderna, finnes intet skäl till medgifvande af särskildt understöd, ty desse hafva bort kunna af sina föregående stora inkomster göra sådana besparingar för framtiden, att de i allt fall äro i besittning af bestämd normalön.

Jag anhåller fortfarande om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Carl Ifvarsson: Hvad man än må säga om aflöningsättet, man må föredraga sportelsystemet eller bestämda löner, så tror jag

Om lönstillägg
 åt vissa Lands-
 sekreterare.
 (Forts.)

dock att, så länge det förstnämnda kvarstår, staten icke bör belastas med förhöjda utgifter till de ifrågavarande aflöningarne.

Det synes mig vara en ganska billig fordran, att desse medborgare måste, lika väl som jordbrukaren och affärsmanen, lära sig att taga den onda tiden med den goda och att spara af den senares öfverflöd för den förras bekymmer. Något tillskott till landssekreterarnes löner bör derföre, enligt min öfvertygelse, icke ske, så länge aflöningen är grundad på den nu gällande principen. Icke heller har jag funnit, att på senare tider sökande saknats till dessa platser, då de varit lediga, och detta ger mig anledning tro att inkomsterna, sådana de äro, måtte vara så pass tillräckliga, att äfven för framtiden vi icke skola komma att lida brist på personer, som hafva vilja och förmåga att upprätthålla dem. Och skulle inom ett eller annat län landssekreterarnes löner verkligen vara väl ringa i förhållande till göromålen, föreställer jag mig nästan, att sådant egentligen kommer sig deraf, att landssekreterarne vid många tillfällen måste sköta landshöfdingarnes befattningar, t. ex. då desse äro borta under riksdagarne. Ansträngande göromål komma då att hvilat på landssekreterarne; deras arbete ökas, och för sådana fall kan möjligen en tillökning i aflöningen vara berättigad; men då tager jag för gifvet, att landshöfdingarne sjelfve i händelse af behof icke lemna sina vikarier utan lämplig ersättning. Vid sådant förhållande saknas således hvarje verklig auledning för statsverket att nu lemna särskildt tillskott till ökande af landssekreterarnes löner, derföre att de påstås tidtals hafva ökade göromål. Jag tror alltså, att Stats-Utskottet anfört tillräckliga skäl för sitt utlåtande i denna punkt, hvartill jag ock tillstyrker bifall.

Herr Hörnfeldt: Det var med anledning af en talares yttrande, att aflöningen för landssekreterarne, enligt hans åsigt, vore så ringa, att, om nu äskadt lönstillskott ej beviljades, den icke ens skulle gifva dem dagligt bröd, som jag begärde ordet. Jag ber få hänvisa den ärade talaren till Kongl. Maj:ts proposition i detta ämne vid sista riksdagen, hvaraf framgår, att den lägst aflönade landssekreterarens lön, nemligen den på Gotland, under förlidet år uppgick till 3,000 och den högst aflönade till 7,452 kronor. Kan man säga, att de, som hafva löner till belopp af mellan 3 och 7,000 kronor, knappast hafva dagligt bröd, då förvånar mig visserligen icke hans yttrande, men i ty fall torde å andra sidan den ärade talaren nödgas medgifva att, om det är svårt för en landssekreterare att lefva på 3 å 7,000 kronor om året, måste det vara ännu svårare, för att ej säga rent omöjligt, för en länsnotarie att lefva på 1,200 och för en länsbokhållare att draga sig fram på 1,000 kronor om året.

Samme ärade talare tycktes åt *mitt* förra yttrande angående möjligheten af en jemnare fördelning af landssekreterarnes löneförmåner vilja gifva en sådan tydning, som skulle jag hafva sagt, att man borde taga af de landssekreterares, hvilkas sportler öfverstege 6,000 kronor, och tillägga de svagast aflönade landssekreterarne. Detta var alldeles icke min mening, ty jag vet ganska väl, att man icke kan taga bort något af lönen från dem, som hafva fullmakt på

tjensten. Jag sade endast, att det vore önskligt, om regeringen, då en landssekreterareplats blef ledig, vid densammas återbesättande ville fästa det vilkor, att, derest sportlerna uppginge till mera än 6,000 kronor, den nye innehafvaren vore skyldig att afstå en del af öferskottet till dem bland embetsbröderna, hvilka vore svagare lönade, och detta tror jag också vore rättvist. Jag yrkar sålunda fortfarande bifall till Utskottets förslag.

*Om lönetillägg
åt vissa lands-
sekreterare.
(Forts.)*

Herr Jöns Pehrsson: Det synes mig vara alldeles i sin ordning, att såväl regeringens ledamöter som landshöfdingarne söka att bereda landssekreterarne en anständig och tillräcklig aflöning. Nu har man emellertid helt nyligen — såvidt man får lita på tidningarne — erfärit, att regeringen på ett sätt, som jag ej här vill vidröra, kunnat tillgodose en landshöfding med förökad lön, och om sättet också icke är att rekommendera, så torde dock regeringen hafva någon utväg att lika väl hjälpa landssekreterarne, som, enligt min tanke, äro vida mera behöfliga för länen än landshöfdingarne, hvilka deremot möjligen skulle kunna i viss mån sägas vara en lyxartikel, flere tro man väl kunde undvara. Och ehuru jag anser, att Stats-Utskottet på de skäl, Herr Key nyss framlagt, haft full anledning att föreslå det beslut, som utlåtandet innehåller, har jag dock trott det kunna vara på sin plats att påpeka, hurusom, när regeringen anmärkningsvärdt nog haft i sin makt att i penningeväg gynna vissa tjänstemän, hon också, ehuru, såsom jag sagt, sättet visst icke är att rekommendera, äfven torde kunna tillgodose dessa landssekreterare, om deras aflöning är för ringa. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Törneblad: Det har blifvit anmärkt att tjänstemän, som åtnjutit goda sportelinkomster, under vissa för dem gynsamma år böra kunna aflägga åt sig någon besparing för framtiden, och detta är nog till en del riktigt; men det kan icke ega tillämpning i afseende å de tjänstemän, som blifvit tillsatta under de dåliga åren.

Vidare är det naturligt, att för flere af de tjänstemän, som under längre tid innehaft sina tjänster, förhållandena kunna förändra sig, men dertill har ock i den Kongl. propositionen tagits hänsyn och derföre icke begärts förhöjning för *alla*, utan endast efter pröfning af hvarje särskildt fall.

Den omständigheten åter att tjänsterna fortfarande sökas, beror säkerligen på de sökandes öfvertygelse, att rättvisa och billighet i afseende å aflöningen mot dem alltid skall iakttagas, och jag har för egen del ingen anledning till ett motsatt antagande, då jag tillhör en korporation, som vid föregående riksdag fick dyrtidstillägg sig frikostigt tilldeladt. Hvad särskildt beträffar de svagast aflönade landssekreterarnes anspråk på förbättring i lönevilkor, så synas de mig vara billiga, enär för dem inträffat det egendomliga förhållandet, att på samma gång lefnadskostnaderna ökats, hafva inkomsterna minskats, under det att för andra tjänstemän inkomsterna i värsta fall åtminstone qvarstått på samma punkt som tillföre.

*Om lönetillägg
åt vissa lands-
sekreterare.
(Forts.)*

Man har vidare förmenat, att alla tecken för närvarande tyda på ett omslag i prisförhållandena; och ehuru jag visserligen icke vill förneka en dylik möjlighet, är det dock svårt att i en sådan sak profetera vare sig för eller emot. Dessutom må härvid erinras, att Riksdagen redan en gång i år genom meddelande af dyrtidstillägg åt tjenmän intill en viss aflöningsgräns de facto erkänt, att äfven för nästa år förhållandena böra antagas förblifva sådana, att någon nedsättning i det af Kongl. Maj:ts äskade beloppet icke kan ske. Och ser man på den inkomststat Riksdagen uppgjort för år 1876, så erbjuder densamma icke heller något skäl att tro på att någon större nedsättning i prisen då skall inträffa. Det är således temligen gifvet att om man till förmån för de svagast aflönade landssekreterarne vill bevilja ett obetydligt extra anslagsbelopp, så är derigenom icke någon skada skedd, ty skulle någon förändring inträffa, så är Riksdagen oförhindrad att nästa år göra om saken och icke bevilja något vidare dyrtidstillägg. De nye landssekreterarne äro i allt fall pligtige att underkasta sig blifvande reglering. Jag är derfore öfvertygad, att om Riksdagen beviljar hvad Regeringen nu begär, gör man endast hvad billigheten kräffer, utan att utsätta sig för någon stor risk.

Grefve Sparre: Jag har blifvit hedrad med så många repliker, att jag funnit mig nödsakad att begära ordet, för att besvara dem i ordning.

Först har representanten från Wester-Norrlands län sagt, att han icke kunde godkänna den af mig yttrade åsigt, att en del af landssekreterarne icke hafva dagligt bröd. Och detta har han sökt bevisa dermed, att, enligt Kongl. Maj:ts proposition i detta ämne vid sista riksdagen, landssekreterarnes löner skulle varit upptagna till minst tre och högst sju tusen riksdaler. Men jag vill dervid erinra honom, att till grund för dessa uppgifter låg en medelberäkning för de tio sista åren, så att de af honom angifna siffror äro ett medium för såväl den onda som den goda tiden för landssekreterarne. Om man tager i beräkning endast inkomsterna för de sista åren, så äro de på sina ställen vida under det af honom anförda belopp af 3,000 R:dr. Enligt upplysningar som jag erhållit af tvänne ledamöter i deuna Kammare, hvilka förut innehaft sådana befattningar, hafva vid den ena inkomsterna nedgått under 3,000 R:dr och vid den andra till ett ännu mindre belopp, och enligt en förteckning, som jag har i min hand, på taxeringskomiténs uppskattning i en viss stad af en landssekreterares årsinkomst — och Herrarne veta, att taxeringskomitéerna i städerna taga noga reda på framför allt tjenstemännens inkomster — är denna uppskattad till — 1,404 R:dr för år 1874. Nu frågar jag Herr Hörnfeldt: tror han, att en person med hustru och barn kan lefva på 1,404 R:dr? Då har jag orätt.

Jag svarar således för hvad jag sagt, att bland ifrågavarande tjenstemän finnas de, som sakna dagligt bröd; ty Herrarne få förlåta mig, att jag icke tror, att någon kan lefva på bröd alla sex dagarne under veckan och endast om söndagarne hafva kött i grytan. Jag anser en ensam person kunna lefva och betala husrum, möjligen någon skuld, med detta belopp, men omöjligt är det för en, som har hustru

och barn, att försörja dem. För min del har jag någon kännedom om dessa förhållanden, ty jag har sett dem på nära håll. Härtill kommer, att innehafvarne af dessa platser måste af egna medel fortfarande aflöna vissa vid deras kansli anställda skrifbiträden eller landskanslisterna, hvilka äro antagna på vissa vilkor och som landssekreterarne icke kunna skilja från sina befattningar. Dessutom måste landssekreterarne svara för all expedition från landskansliet, och detta fordrar tidsvis stora uppoffringar.

*Om lönetillägg
åt vissa lands-
sekreterare.
(Forts.)*

En annan talare här nära mig har kommit fram med något som alls icke hör hit. Han har talat om obefogade uppskofsutslag. När har man hört talas om uppskofsutslag från ett landskansli? Han åsyftar ju helt andra vederbörande.

Jag vill icke nedlåta mig att besvara glåpord, som yttras i Kammarren — det anstår mig ej.

Men så mycket vill jag säga, att vi väl kunna hafva vuxit ifrån historien om att landshöfdingarne äro lyxartiklar. Jag vill säga den ärade representanten från Sunnerbo, att om än jag jemte flera andra nuvarande landshöfdingar icke göra allt hvad oss åligger, så bevisar väl detta ingalunda, att sjelfva tjänsterna äro öfverflödiga. Ty om Herrarne deraf, att en tjänst icke skötes så som sig bör, vilja sluta till att hela denna klass af tjänster äro lyxartiklar, så kunna Herrarne få alla tjänster i Svea rike till lyxartiklar. Men om den ärade representanten från Sunnerbo ville några dagar göra mig sällskap inom Elfsborgs län, så skulle han erfaras, att landshöfdingen derstädes har mycket att göra — ja, mera än sjelfve representanten från Sunnerbo. Det är ej lämpligt inom representationen, att en medlem af Kammarren kastar en annan i synen, att den tjänst han innehar är en lyxartikel.

En annan ärad talare har yttrat, att, då landshöfdingen är borta, sköter landssekreteraren tjänsten. Nej, mine Herrar, då landshöfdingen är frånvarande, blifver hans tjänst icke skött eller ock skötes den genom korrespondens.

Jag skulle kunna förebrå mig att jag såsom landshöfding bevisade riksdagen, om jag icke ansåg det för min pligt, emedan omvårdnaden om mitt läns angelägenheter fordrade min närvaro här. Eljest gjorde jag det min själ icke.

Säkert är emellertid, att landssekreterarne ej tillika fylla landshöfdingarnes platser, ty landssekreterarne hafva alldeles tillräckligt att göra i och för sina tjänster, och landshöfdingarne för sina. Om Herrarne blott kasta en blick på landshöfdinginstruktionen, så skolen I finna, hvilken mängd af göromål åligger landshöfdingarne.

Mine Herrar! jag har redan ordat väl mycket i denna sak, men jag vill likväl begagna tillfället för att säga, att det olyckligaste som kan inträffa är, om representationen går derhän, att den icke tillräckligt aflönar tjänstemännen.

Om vi vilja gå framåt, så vaktom oss för att sätta tjänstemännen på svältkur och såmedelst tvinga dem att tillgripa medel till förvärf, som vore mindre lämpliga för deras sociala ställning.

Om lönetillägg
 åt vissa lands-
 sekreterare.
 (Forts.)

Herr Albert Staaß: Jag vill endast betona något som i denna fråga synes mig vara afgörande. Förutom de nu af flere talare anförda skäl är det jemväl en annan omständighet, som här bör tagas i betraktande, nemligen just den så mycket omtalade "konsekvensen". De ifrågavarande tjänstemännens inkomster falla ju under den maxisifra, som af Riksdagen faststälts med afseende å rättigheten att komma i åtnjutande af dyrtidstillägg. När Riksdagen fattat ett sådant beslut, synes det vara högst orättvist, om endast de tjänstemän, som här åsyftas, skulle undandragas den förmån, som blifvit beviljad andra tjänstemän med löneinkomster intill 5,000 kronor. Såvida derföre icke något alldeles särskildt skäl finnes för afslag uti dessa tjänstemäns egenkap att vara *landssekreterare*, kan jag icke begripa, på *hvilken grund* man icke vill bevilja dem hvad Kongl. Maj:t föreslagit och hvilket jag för min del vördsamt förordar.

Herr Hörnfeldt: Herr Grefve Sparre stälde till mig en alldeles direkt fråga, hvilken jag vill besvara. Han sporde mig nemligen, huruvida jag trodde, att en tjänsteman vore tillräckligt aflönad med 1,404 kronor för året, och om han derpå kunde lefva med hustru och barn. Ja, detta beror naturligtvis — skulle jag tro — helt och hållet uppå, *huru* den personen lefver, och för min del är jag alldeles förvissad derom, att, om händelsevis den ärade talaren själf icke hade mera än 1,404 kronor i årlig inkomst, han med den kända energi och kraft, som hos honom finnes, mycket väl skulle kunna lefva på dessa 1,404 kronor och göra det hellre än att vända sig till någon annan för att tigga om bröd.

Herr Jöns Pehrsson: Mitt förra, ganska korta och, såsom jag trodde, oskyldiga yttrande har tyckts försätta Grefve Sparre i full jäsning. Jag får emellertid försäkra, att i detta mitt anförande icke fanns något, som åsyftade att vara sårande för någon landshöfding, och minst för honom, ty det kan jag med allt skäl säga, att en sådan landshöfding som Grefve Sparre hvarken funnits eller kommer att finnas inom Svea rike. Jag vädjar till honom själf, om han ej arbetar lika mycket för det, som berör förhållandena utom hans län, som för det som tillkommer honom på grund af hans tjänst, och han kan utföra det omöjliga, som andra lika hederliga landshöfdingar ej förmå.

Mitt oskyldiga yttrande, att det vill synas, att landshöfdingarne i allmänhet icke vore alldeles nödvändiga, som man på vissa håll synes vilja framhålla, torde emellertid åtminstone i någon mån bevisas deraf, att jag icke hört eller sett, att någon blifvit förordnad att sköta en landshöfdings plats, då denne under flera månader uppehållet sig vid riksdagen eller af annan anledning någon tid haft tjänstledighet. Detta förhållande gifver — tyckes det mig — något stöd för mitt yttrande, och jag tror alltså ej, att jag behöfver taga tillbaka något af hvad jag sagt härutinnan.

Hufvudsaken är i allt fall frågan om nödvändigheten af det nu äskade lilla tillägg till landssekreterarnes löner, och i detta hänse-

ende tror jag ej, att talaren sjelf frambällit några skäl, som kunna motväga dem, som Utskottet i sin motivering anført. Detta var anledningen, hvarföre jag begärde ordet, ehuru det torde hafva varit temligen öfvertlodigt. Men jag får be Herr Grefve Sparre icke taga illa upp, att jag frambällit hvad jag ansett och fortfarande anser vara sanning.

*Om lönetillägg
åt vissa lands-
sekreterare.
(Forts.)*

Herr Carl Ifvarsson: Jag hör icke till dem, som anse landshöfdingeembetena vara helt och hållet öfvertlodiga; men om någon finnes, som sökt bevisa detta, så är det just Grefve Sparre. Han har sagt, att embetet "icke skötes" vid innehafvaren beviljad tjänstledighet. Kan det sålunda saklöst ligga nere under den tid af 4 månader han vistas vid riksdagen, då tyckas verkligen de med detsamma förbundna göromål icke vara af alltför maktpåliggande beskaffenhet. Möjligen har han dock icke menat alldeles så, som han uttryckt sig, men om förhållandet vore sådant, som han antydt, har Grefve Sparre sjelf dermed gifvit Herr Jöns Pehrsson det starkaste skäl för hans mening, som någon kunnat gifva.

Grefve Sparre har äfven yttrat, att det icke är lämpligt, att den ene representanten står och talar åtskilliga saker emot den andre, såsom Herr Jöns Pehrsson skulle hafva gjort, och att det vore bäst att lägga bort sådant inom representationen. Jag skulle också önska, att Herr Grefven ville lägga bort att oupphörligen tala om, att vi sätta tjänstemännen på svältkur. Jag vågar tro, att så icke är händelsen.

Herr Aug. Pettersson i Hasselstad: Att landssekreterarnes löner under de senare åren betydligt minskats har icke sin grund endast uti de goda tiderna, utan dertill har äfven bidragit den omständigheten, att numera tätare tingssammansträden ega rum. Då jag förut i utsökningsmål alltid vände mig till Konungens Befallningshafvande, har jag, sedan på den senare tiden häradsting börjat hållas en gång i hvarje månad, vändt mig till dessa. Emellertid har jag och många med mig numera gjort den erfarenheten, att sådana mål icke hos häradsrätterna handläggas med önskvärd skyndsamhet till följd af de der ofta meddelade uppskofsbesluten, och hafva vi fördenskull beslutat att hädanefter i utsökningsärenden alltid vända oss till Konungens Befallningshafvande, der målen blifva hastigare handlagda. Då nu förhållandena i detta hänseende på andra ställen torde vara enahanda, kan jag med trygghet påstå, att, utan afseende å tidernas goda eller dåliga beskaffenhet, landssekreterarnes sportler hädanefter i alla händelser komma att ökas. Jag röstar följaktligen bifall till Utskottets förslag.

Herr Uhr: Förra gången jag hade ordet var det för att besvara ett yttrande af Herr Grefve Sparre. Nu har jag begärt ordet icke för att svara på de mot mitt förra anförande gjorda anmärkningar, utan för att instämma i hvad Herr Dickson vid ett annat tillfälle ny-

*Om lönetillägg
åt vissa lands-
sekreterare.
(Forts.)*

ligen yttrade, då han nemligen uppmanade Kammaren att utan vidare diskussion afgöra frågan. Jag tror, att tiden dertill nu kan vara inne.

Grefve Sparre: Jag ber att, med anledning af hvad den ärade representanten från Halland nu senast yttrat, få erinra, att jag har sagt, att, när landshöfdingen är borta, skötes hans embete antingen icke eller ock genom korrespondens. Jag vill härjemte erinra, att landshöfdingens embete är af den beskaffenhet, att det *kan* ligga nere en eller annan månad på året, under den förutsättningen att han arbetar så mycket ifrigare under den öfriga tiden. Landshöfdingen är icke upptagen af göromål för hvarje dag, har inga löpande ärenden att ombesörja, utan de äro af den beskaffenhet, att de mycket väl låta sig skötas äfven om han en eller annan månad vistas utom sitt län. Den omständigheten, att landshöfdingen ej alltid nödvändigt måste vara hemma, bevisar således ingenting för att landshöfdingembetena äro obehöfliga, då göromålen, såsom sagdt är, kunna skötas genom korrespondens.

Herr Statsrådet Bergström: Begreppet lyx och lyxartikel är relativt, så att det som är lyx för den ene icke behöfver vara det för den andra. Men så vida vi vilja tillämpa dessa begrepp på våra tjänster, får jag förklara — och jag hoppas och tror, att min erfarenhet härutinnan är nog stor, för att min mening härom må tilläggas någon betydelse — att landtregeringen i vårt land är på sådant sätt organiserad, att den ådragit sig utlänningens uppmärksamhet, och jag skulle anse det vara en olycka för vårt land, om denna institution komme att försvinna.

I öfrigt ber jag få lemna en upplysning med anledning af en antydning utaf representanten från Sunnerbo. Han menade, att regeringen hade att förfoga öfver medel till förmån för landshöfdingarne, och lemnade en icke otydlig anvisning på dessa medel för understöd åt andra landsstatstjenstemän. Härmed syftade han troligen på ett af Kongl. Maj:t nyligen fattadt beslut, hvarigenom landshöfdingen i Göteborgs och Bohus län erhållit ett årligt lönetillägg af 3,000 kronor. Härmed förhåller sig så, att Kongl. Maj:t år 1864 beslutade en framtida reglering af landshöfdingarnes löner, enär det befunnits, att många af dessa embetsmän hade för stora löner, under det andras åter voro otillräckliga. Denna reglering blef definitivt beslutad år 1871, och i anseende till de dyrare lefnadsomkostnaderna i Göteborg bestämdes då dervarande landshöfdings lön till 15,000 R:dr, men de öfriges till 12,000 R:dr. Emellertid har sedermera den upplysning vunnits, att denne landshöfding — den nu varande nemligen — vid beslutet om förberörda reglering hade fått sig tillförsäkradt det löfte, att vid regleringens tillämpning ej erhålla mindre årlig lön än 18,000 R:dr. Således är här fråga om en rent privaträttslig förbindelse, hvilken icke kan åsidosättas. Detta var anledningen, hvarför Kongl. Maj:t tillerkände nuvarande landshöfdingen i Göteborg under hans lifstid ofvan nämnda lönetillökning. Och denna tillökning utgår af den gamla lönen, hvilken var mycket större än 18,000 R:dr. Det var så-

ledes i det allmännas intresse, som en sådan reglering kom till stånd, och något skäl att tadla densamma förefinnes ej. Min öfvertygelse är ock, att Kammaren delar Regeringens uppfattning, att om en tjänsteman under sin tjänstetid fått sig vissa löneförmåner tillförsäkrade, löftet derom bör af hvarje blifvande Regering honoreras.

*Om lönetillägg
åt vissa lands-
sekreterare.
(Forts.)*

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de yrkanden, som under densamma blifvit framställda, och gaf, enligt dem, propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag å samma hemställan och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna nådiga proposition, dels ock slutligen på bifall till reservanternes förslag. Den förstnämnda af dessa propositioner fann Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd. Till kontraposition antogs deras mening, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts framställning, hvarefter skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 13:de punkten af Utlåtandet n:o 8,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinnas Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit Kongl. Maj:ts nådiga proposition i ämnet.

Omröstningen försiggick i vanlig ordning och visade vid röstsedlarnes sammanräkning 111 ja mot 65 nej; i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets förslag.

Punkten 14.

Bifölls.

Rörande 15:de punkten, i hvilken Utskottet hemställt, att Riksdagen icke måtte bevilja det extra anslag af 9,600 kronor, som till löneförhöjning för de svagaast aflönade landtränmästarne blifvit begärdt, anförde

*Om lönetillägg
åt vissa land-
tränmästare.*

Grefve Sparre: Jag vill vid det förhållande, att Kammarren uti första punkten under denna rubrik 1. 13:o i betänkandet fattade ett sådant beslut, som der tillstyrktes af Stats-Utskottet, icke åstadkomma någon längre diskussion rörande den nu föredragna punkten, utan endast hafva till protokollet antecknad, att, efter min uppfattning, en mängd af de ytterst svagt aflönade tjänstemännen genom ett beslut i denna syftning komma att sakna tillräckligt bröd och i följd deraf äfven måste förskaffa sig en annan näring.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Ang. löneför-
ning åt läns-
män m. fl.
landsstats-
tjenstemän.

Punkten 16:

Efter uppläsning af denna punkt, deri Utskottet hemställt, att för höjande af aflöningen för *länsnotarier, landskanslister, länsbokhållare, landskontorister* och *länsmän* till Kongl. Maj:ts disposition för år 1876 må på extra stat anvisas ett belopp af 150,000 kronor, begärdes ordet af

Grefve Posse, som yttrade: Det är icke för att yrka någon ändring i hvad Stats-Utskottet föreslagit som jag begärt ordet; men jag har föreställt mig, att, då Riksdagen ställer till Kongl. Maj:ts disposition ett anslag i rund summa till fördelning mellan sådane tjenstemän, som äro i mest trängande behof af förhöjning i lönevillkor, det också är nödvändigt att noggrant utreda, *hvilka* desse äro, och att anslaget icke fördelas äfven bland tjenstemän, som *icke* behöfva dylik förhöjning.

Jag har här uti min hand det Kongl. bref till Statskontoret, hvarigenom anslaget för 1875 fördelas på så sätt, att till 46 länsmän tilldelas hvardera 225 kronor och de öfrige 175 kronor i medeltal, hvarifrån likväl äro undantagna vissa kategorier och bland dem äfven de 5 länsmän, hvilkas boställen äro beräknade till högre afkomst än 800 kronor. Nu är förhållandet att i gällande stat, åtminstone i vissa fall, som jag för min del speciellt känner, afkastningen af länsmansboställena beräknas till orimligt låga belopp. Jag vet ett länsmansboställe i min närhet, hvilket i stat upptages till 544 kronor, men som har ett taxeringsvärde af 28,000 kronor. Räkningar jag fem procent derpå, får jag redan 1,400 kronor, och om bostället utbjödes på arrende, skulle jag gerna för min del vilja betala 2,500 kronor i årlig afgäld. Det oaktadt har innehafvaren af detta boställe kommit i åtnjutande af samma lönetillökning för innevarande år som de länsmän, hvilka sitta med uteslutande kontant lön och särdeles väl behöfva tillskott till densamma. Jag har velat fästa den ärade Civilministerns uppmärksamhet derpå, att det måhända icke är så rätt att uteslutande fästa sig vid de värden, som med afseende å länsmansboställenas afkastning äro i liggaren uppförda, utan att det måhända för att vinna en rättvis och billig fördelning af medlen vore önskligt, om Herr Civilministern fann lämpligt att för kommande år låta vederbörande Konungens Befallningshafvande närmare utreda, hvilka länsmän verkligen må vara af lönetillökning i behof.

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr Statsrådet Bergström: Herr Talman! Jag tillåter mig upplysa Kammaren derom att de belopp, hvartill afkastningen af landsstatsboställena i gällande stat är upptagen, hafva blifvit efter noggrann utredning bestämda. Jag vill icke förneka, att denna afkastning under årens lopp har kunnat förändras, och att således uppskattningen icke alltid är fullt exakt. Men enär, i den mån landsstatsboställena blifva lediga, de indragas, har det icke ansetts vara skäl att anbefalla ny uppskattning, hvilket skulle föranleda ganska betydande kostnad. Emellertid har Kongl. Maj:t

icke fördelat ifrågakomna anslaget uteslutande på grund af liggaren, utan hafva Konungens Befallningshafvande och Statskontoret blifvit hörda, hvarvid mig veterligen ingenting blifvit meddeladt af den beskaffenhet, Grefve Posse med stöd af enskild kännedom uppgifvit. Jag har icke nu tillgång till det Kongl. bref, som gäller fördelningen för 1875, men uti Kongl. Maj:ts proposition till 1874 års Riksdag är redogjordt för grunderna vid fördelningen af det belopp, 1873 års Riksdag för ändamålet stälde till Kongl. Maj:ts disposition. En af dessa grunder säger uttryckligen: "de länsmän, hvilkas boställen i gällande stat vore beräknade till högre afkomst än 700 R:dr, enär äfven i de fall, der nämnda belopp endast obetydligt öferskridits, desse länsmän, med hänseende till de på senare tider så betydligt stegrade prisen å husrum, ved och födoämnen, ansetts vara i vida bättre ställning än de, som endast eller hufvudsakligast innehade kontant lön, äfven med tillägg af den ringa förhöjning, som nu kunde ifrågakomma". Och om jag ej misstager mig, äro ungefär samma grunder föreslagna och följda vid fördelningen af det år 1874 till Kongl. Maj:ts disposition ställda anslag för innevarande år. Fråga är föröfrigt om Kongl. Maj:t ensidigt kan företaga någon rubbning i den af Konung och Riksdag gemensamt antagna lönestat och bestämma att något boställe, som efter stat är uppskattadt till ett visst belopp, bör uppskattas annorlunda. Jag drager detta i tvifvelsmål, men emellertid skall jag, i händelse detta anslag ställes till Kongl. Maj:ts disposition jemväl för 1876 och jag kommer att föredraga ärendet, se till hvad jag kan göra i den riktning Grefve Posse föreslagit. Och jag tackar för den upplysning han meddelat.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, bifölls Utskottets hemställan.

Punkterna 17—22 blefvo äfvenledes bifallna.

Uti *23:dje punkten* var af Utskottet den hemställan gjord:

att Riksdagen, enligt hvad Kongl. Maj:t äskat, måtte för år 1876 bevilja generaldirektören och chefen vid statens jernvägstrafik tillfällig löneförbättring att af trafikmedlen utgå med 1,000 kronor; mot hvilket förslag de ledamöter af Andra Kammaren, hvilka deltagit i behandlingen af ifrågavarande ärende inom Utskottet, enligt anteckning å utlåtandet anmält sin reservation, under yrkande att den för ifrågavarande embetsman äskade tillfälliga löneförhöjning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Beträffande denna fråga anförde:

Chefen för Kongl. Civildepartementet, Herr Statsrådet Bergström: Vid det förhållandet, att Riksdagen redan afslagit allt dyrtidstillägg åt tjenstemän med öfver 5,000 kronor i lön och således antagligen kommer att afslå äfven detta åt generaldirektören vid Jernvägstrafikstyrelsen begärda dyrtidstillägg af 1,000 kronor, är det svårt för mig att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del. Jag vill

Ang. löneförhöjning åt länsmän m. fl. landstats-tjenstemän.
(Forts.)

Om dyrtidstillägg åt jernvägstrafikchefen.

*Om dyrtids-
tillägg åt jern-
vägstrafik-
chefen.
(Forts.)*

dock upplysa Kammaren om ett förhållande, hvarom jag anser att Kammaren bör erhålla kännedom. Som bekant, har nuvarande generaldirektören vid jernvägstrafiken en lång tid innehaft ordinarie bergmästaretjenst, hvarifrån han förlidet år begärde och erhöll afsked, dervid han från Civilstatens pensionsinrättning erhöll en pension af 1,000 kronor. Naturligtvis hade han genom årliga inbetalningar själf bidragit till denna pension. Han förklarade sig dock villig att afstå derifrån, så länge han uppbure lön i egenskap af generaldirektör vid Styrelsen för statens jernvägstrafik, och säkert är att han gjorde det i förhoppning, att Riksdagen denna gång liksom föregående år skulle tilldela honom dyrtidstillägg. Må det derföre icke förefalla denna Kammare underligt, om han frångår sitt beslut i denna sak, såvida Riksdagen nekar den begärda tillökning i hans aflöning, som just motsvarar pensionsbeloppet.

Herr O. B. Olsson: Af skäl, som jag vid behandlingen af fjerde punkten anförte, yrkar jag afslag äfven å nu föredragna punkt.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade endast yrkats afslag å Utskottets hemställan. Herr Talmannen gaf emellertid först proposition på bifall till samma hemställan och derefter på nyssnämnda yrkande; och som den senare propositionen blef med öfvervägande ja besvarad, hade alltså Utskottets hemställan afslagits.

*Ang. förslags-
anslaget till
jernvägs-
trafiken.*

Punkten 24.

I anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att det till utgående från trafikmedlen förslagsvis beräknade anslaget till statens jernvägstrafik måtte för år 1876 höjas från det för innevarande år af Riksdagen uppförda belopp af 8,400,000 kronor till 10,716,000 kronor, eller med 2,316,000 kronor, hade Utskottet i förevarande punkt hemställt, att berörda förslagsanslag måtte för nästkommande år bestämmas till 10,000,000 kronor och således höjas med ett belopp af 1,600,000 kronor.

Herr Werner Ericson begärde ordet och yttrade: Jag anhåller att få framställa några anmärkningar mot Utskottets förslag i denna punkt och mot den af Utskottet till stöd för detsamma begagnade motivering. Det är här fråga om ett förslagsanslag och således å ena sidan likgiltigt hvad man beslutar, under dett att å andra sidan man har den fördelen, att, om anslaget visar sig otillräckligt, det kan öfverskridas, och man kan derföre lugnt diskutera, huruvida detsamma verkligen kommer att visa sig tillräckligt eller ej, med andra ord huruvida de af Stats-Utskottet anförda grunder för nedsättningen i det af Kongl. Maj:t begärda anslaget äro riktiga eller icke. Utskottet har stödt sitt förslag på förhållandet mellan utgifterna för drift och underhåll af jernvägstrafiken under det senaste året och trafikinkomsterna under samma år och på grund häraf kommit till det resultat,

att procentförhållandet mellan bruttoinkomsterna och nämnda utgifter för år 1876 borde antagas blifva sådant, att utgifterna skulle komma att utgöra 58 procent eller 8,468,000 kronor af inkomsterna i stället för den af Jernvägsstyrelsen samt Kongl. Maj:t upptagna kostnaden 9,189,000 kronor. Men att på en sådan tillfällighet, som den omständigheten att driftkostnaden sistlidna år ej uppgått till mera än det eller det beloppet, grunda den beräkningen, att samma kostnad för ett annat år ej skall blifva större, är i min tanke lika oriktigt som om man t. ex. af den omständigheten att inkomsterna af jernvägstrafiken för sistlidne Januari månad understigit trafikinkomsten för samma månad under år 1874 ville draga den slutsatsen, att jernvägen under nästa år ej skulle komma att få några inkomster utöfver utgifterna, och efter denna grund beräkna procenten af utgifterna för trafiken under nästkommande år i förhållande till inkomsterna af densamma. Ett sådant beräkningssätt är, efter min åsigt, alldeles oriktigt. I fjor anförde Stats-Utskottet, att utgifterna för 1873 varit beräknade till 53 procent af inkomsterna, och fanu i denna tillfällighet en särskild anledning att för innevarande år beräkna dem till samma procent, och på samma sätt har Stats-Utskottet gått till väga vid beräkningen af utgifterna för jernvägstrafiken under flera af de föregående åren. 1870 var det enda år, då Stats-Utskottets och Kongl. Maj:ts beräkning stämde öfverens; Kongl. Maj:t föreslog nemligen då summa summa som Stats-Utskottet för sin del gillade, eller 4,300,000 R:dr. Verkliga kostnaden uppgick till 4,332,554 R:dr 51 öre. Äfven 1871 var skillnaden mellan Stats-Utskottets beräkning och Kongl. Maj:ts ej synnerligen stor; Utskottet föreslog då en nedsättning i Kongl. Maj:ts förslag af endast 100,000 R:dr; men verkliga kostnaden uppgick till något öfver den af Kongl. Maj:t beräknade summan. Kongl. Maj:ts förslag upptog nemligen ett belopp af 4,300,000 R:dr, Riksdagens beslut blef 4,200,000 och verkliga kostnaden uppgick till 4,333,681 R:dr, 83 öre; 1872 var skillnaden mellan Regeringens och Riksdagens beräkning visserligen ej så stor som under de följande åren, men den utgjorde dock 200,000 R:dr. Kongl. Maj:t hade beräknat utgifterna till 4,500,000 R:dr, Riksdagen nedsatte dem till 4,300,000 R:dr. I verkligheten uppingo de till 5,558,475 R:dr 58 öre. 1873 hade Kongl. Maj:t upptagit utgifterna till 5,450,000 R:dr, Riksdagen minskade dem till 5,184,000; verkliga kostnaden blef 7,936,232 R:dr 83 öre. 1874 upptog Kongl. Maj:ts beräkning 6,275,000 R:dr, Riksdagens 5,890,000. Den verkliga kostnaden var 9,305,830 R:dr, specialstaternas belopp 8,517,000 R:dr. För år 1875 beräknade Kongl. Maj:t utgifterna till 8,832,500 kronor; Riksdagen nedsatte beloppet till 8,400,000 kronor, och specialstaterna utvisade ett belopp af 10,224,700 kronor. För år 1876 har Kongl. Maj:t nu föreslagit en utgiftssumma af 10,716,000 kronor, Stats-Utskottet åter endast 10,000,000, och sannolikt är att kostnaden i verkligheten kommer att stiga till 12,000,000. Nu är det visserligen, såsom jag redan anmärkt, till följd af anslagets natur temligen likgiltigt huru högt kostnaden beräknas, men dels torde det förhållandet, som hittills nästan hvarje år egt rum, att nemligen verkliga kostnaden vida öfverstigit den af Riksdagen be-

*Ang. förslags-
onslaget till
jernvägs-
trafiken.
(Forts.)*

Ang. förslags-
anslaget till
jernvägstru-
riken.
(Forts.)

räknade, och hvarpå jag nu tagit mig friheten fästa Kammarens uppmärksamhet, dels de af Jernvägsstyrelsen för dess af Kongl. Maj:t gillade förslag anförda grunder, enligt hvilka priset för vagumil upp-tagits så lågt som till 96 öre, eller samma belopp som detsamma i medeltal under åren 1872 och 1873 utgjorde, vara vida tillförlitligare beräkningsgrunder än detta tillfälliga förhållande, hvilket Stats-Utskottet till försvar för sin beräkning anført, något som äfven bestyrkes af tvänne andra utaf Jernvägsstyrelsen anförda omständigheter, den ena skilnaden i pris 1872, då vagnmiltalet utgjorde omkring hälften af det för nästkommande år förutsatta, och nu 1875 på stenkol, räler, sliprar och andra materialier, den andra att största delen af de under 1872 förbrukade stenkol och under samma år nedlagda räler och sliprar voro inköpta 1871, då prisen voro ännu billigare än under det nästföljande året. Dessa grunder för utgiftsberäkningen finner jag åtminstone ganska antagliga, under det att de af Stats-Utskottet anförda förefalla mig rent af löjliga. Det är dessutom ingalunda likgiltigt att ställa upp budgeten så, att man icke bedrager sig sjelf om dess verkliga utseende, men härtill har dock Stats-Utskottet, synes det mig, genom sin beräkning gjort sig skyldigt; ty man kan på det sättet på papperet uppvisa huru stora öfverskott i inkomsterna som helst, under det att i verkligheten inga sådana, utan tvärtom brist, förefinnas.

Af det sagda följer, att jag för min del måste yrka afslag å Stats-Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Peter Olsson: Såsom den siste ärade talaren anmärkt, är detta ett förslagsanslag, och sjelfva dess storlek inverkar således icke på den industriela verksamhet, vår jernvägstrafik, som dermed skall bekostas. Man kan således säga, att här föreligger en helt och hållet godtycklig beräkning; och att det icke heller är någon lätt sak att med någorlunda säkerhet på förhand fixera den summa, som kommer att utgå för att tillfredsställa jernvägstrafikens behof, det visar erfarenheten, ty den har ådagalagt, att det är svårt icke blott att beräkna inkomsterna utan äfven utgifterna. Skulle man emellertid gifva sig in på en sådan beräkning, så förekomma åtskilliga omständigheter, som tyckas gifva vid handen, att man torde kunna påräkna en nedsättning i utgifterna. Gör man en jemförelse mellan kolprisen 1873 och de nu på denna vara gällande, vill det synas, som skulle man i fråga om denna artikel kunna påräkna en ej ringa nedsättning. Priset på olja är också, som bekant, lägre än förut, hvarför jag föreställer mig att äfven der skall kunna ske någon nedsättning. På utgifterna för nödiga reparationer torde äfven kunna göras besparingar, enär, som vi veta, priset på räler gått ned från 12 pund sterling till cirka 7 pund 10 skilling. Med fästadt afseende på dessa omständigheter och då i allt fall, såsom förut anmärkts, beloppet af den summa som här beräknas, icke i egentlig mening verkar på sjelfva trafiken, så har Stats-Utskottet trott skäl vara för handen för en nedsättning i det af Kongl. Maj:t föreslagna utgiftsbeloppet för jernvägstrafikens drift och underhåll; och då jag, för min del, är öfvertygad, att dessa

skäl äro fullt giltiga, tillåter jag mig på grund deraf yrka bifall till Utskottets förslag.

*Ang. förslags-
anslaget till
jernvägstra-
fiken.*
(Forts.)

Herr Werner Ericson: Det är klart, att de förhållanden, som den föregående talaren anförde till stöd för sitt yrkande, icke kunna vara af honom med säkerhet kända. Man bör komma ihåg, att beräkningen här göres för året 1876, och huru förhållandena då kunna komma att gestalta sig, det vet hvarken han eller någon annan. Erfarenheten har dock visat, att Trafikstyrelsen i allmänhet beräknat kostnaderna för lågt, och som jag redan nämnt äro utgifterna för år 1876 beroende, utom af prisen å olja och kol, på så många andra förhållanden, som för oss nu äro omöjliga att förutse, såsom rörelsen på de nya bandelar som komma att för trafik öppnas, konjunkturer och dylikt, att man ej vid ifrågavarande beräkning bör fästa afseende å sådana i och för sig obetydliga sannolikhetsskäl som den föregående talaren anförde.

Jag yrkar fortfarande bifall till den Kongl. propositionen.

Herr Lundström: Det kan visserligen sägas, att här är fråga endast om ett förslagsanslag och att det således är af liten eller ingen vikt, om detsamma sättes högt eller lågt, och en talare har nysst påstått, att ifrågavarande beräkning ej skulle i ringaste mån inverka på trafiken; men mig synes förhållandet vara annorlunda. Det är visserligen klart, att trafiken under alla omständigheter måste uppehållas, men dervid kan dock förfaras på ett mer eller mindre tillfredsställande sätt, och mig synes tydligt att, om Riksdagen här söker nedpruta anslagen för jernvägstrafiken, Trafikstyrelsen skall söka att så mycket som möjligt ställa sig detta till efterrättelse, afven om det stundom skulle ske på bekostnad af trafikens större eller mindre förmåga att motsvara billighetens fordringar, och jag tillåter mig säga, att en dylik sparsamhet i vissa fall kan lända till vådliga följder. Så kan Trafikstyrelsen i afseende på utbytet af sliprar och räler ganska väl låta sådant någon längre tid än annars skulle skett anstå för att söka ställa sig Riksdagens vilja till efterföljd, ehuru Styrelsen under andra förhållanden, om större anslag beviljats, skulle verkställt dylikt utbyte, der sådant ansetts önskligt om också icke absolut genast behöfligt. Här är t. ex. till sådant utbyte af räler af Styrelsen upptagen en summa af 740,000 kronor och till sliprar 435,000 kronor. Jag anser det icke otroligt, att Styrelsen anser sig tvungen att på dessa belopp bespara en icke obetydlig siffra, men huruvida detta är förenligt med trafikens bästa och allmänhetens säkerhet, det lemnar jag derhän. Här har blifvit anfördt, att priset på kol, olja och räler har fallit, och att man derföre skulle kunna motse en minskning i trafikostnaden; men detta förutsätter, att Trafikstyrelsen vid sina uppgjorda beräkningar icke skulle hafva tagit sådant i betraktande. Mig förefaller det likväl antagligt, att dessa lägre prisförhållanden af nämnda styrelse verkligen tagits i beräkning.

Hvad reparationer beträffar, så har nämnde talare förbisett, hvad Trafikstyrelsen icke kunde vara i tillfälle att veta, då den uppgjorde

Ang. förslags-
anslaget till
jernvägstru-
fiken.
(Forts.)

sin beräkning, att vi haft en exceptionelt svår vinter, som till en så ovanlig grad slitit materielen, att, enligt hvad jag hört en framstående jernvägsingeniör vid en enskild bana säga, både vid statens och enskildes jernvägar reparationer komma att blifva af nöden, uppgående till belopp, hvarom ingen ens haft någon aning.

I afseende på indragningar, så kan Trafikstyrelsen visserligen, för att ställa sig Riksdagens önskingar till efterrättelse, möjligen draga in åtskilliga banvakter och annan betjening och anstränga de kvarvarande så mycket som möjligt, på sätt hittills understundom skett; men jag hemställer till Herrarne, huruvida detta skulle vara förenligt med god ordning och ett önskvärdt handhafvande af våra banor.

Stats-Utskottet har här uppställt en procentberäkning — årliga procentförhållandet mellan utgifterna för drift och underhåll och inkomsterna under åtskilliga år — och derpå grundat sin åsigt om det anslag som nu skulle behövas; men detta sätt att gå till väga synes mig i intet afseende vara det rätta. Derutaf visar sig nemligen, bland annat, att denna procent år efter år stigit; och man skulle genom en sådan procentberäkning snarare komma till ett motsatt resultat mot Stats-Utskottets, eller till den åsigten, att anslaget borde ökas i stället för nedprutas. I allt fall måste väl Trafikstyrelsens beräkningar, grundade på detaljerade, ganska fullständiga utredningar, med mycket större sannolikhet leda till ett riktigt resultat än en så helt och hållet godtycklig beräkning, som Stats-Utskottet här uppställt.

Vid enskilda banor är, såsom det torde vara bekant, åtminstone för många af Kammerens ledamöter, hvilka hafva med dylika banor att skaffa, vanligt att, åtminstone der inkomsterna lemna tillgång der-till, en reservfond afsättes för bestridande af banans underhåll och reparationer under sådana år, som alltid vid vissa perioder måste för banan inträffa, då underhålls- och reparationskostnaden blifver större än vanligt. Så kan emellertid icke ske här. Trafikstyrelsen för statens jernvägar, som måste aflemna allt öfverskott för trafikmedlen till Statskontoret, kan och får icke hafva någon reservfond för de år, då utgifterna blifva större än vanligt; och under sådana förhållanden torde det ock vara med klokhet förenligt, att Riksdagen icke vägrar Trafikstyrelsen de anslag, som Styrelsen på goda grunder ansett nödvändiga. Vi hafva länge hört klagomål framställas öfver det otillfredsställande sätt, hvarpå trafiken å våra statsbanor skötes, i det att den i många fall icke motsvarar behofvet; men icke kan väl någon tro, att en nedprutning af det begärda anslaget är det rätta sättet att afljelpa dessa klagomål. Banorna liksom hvarje annan industriell anläggning måste förses med sådana anslag, att de kunna på vederbörligt sätt skötas. Må vi derföre lemna Trafikstyrelsen hvad den begär, och icke söka att genom ett ständigt prononcerande af en öfverdrifven sparsamhet visa Styrelsen, att Riksdagen vill, det trafiken skall skötas med en så beskaffad sparsamhet som icke är lämplig.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, yrkar jag att Kam-maren måtte, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr Peter Olsson: Jag skall blott yttra några få ord i denna fråga. Jag anser det hvarken nödigt eller nyttigt att i likhet med en föregående talare ingå i en undersökning om på hvad sätt Trafikstyrelsen sköter vår jernvägstrafik. Jag tror icke, att en sådan undersökning hör till nu föreliggande anslags beviljande; och jag vill derföre här endast uttala min öfvertygelse, att Trafikstyrelsen sköter trafiken på bästa vis som för densamma är möjligt, likasom jag är öfvertygad, att nämnda Styrelse eger nödig förmåga att på ett tillfredsställande sätt sköta denna trafik. Men då af den siste värde talaren blifvit sagdt, att Trafikstyrelsen skulle vara nödsakad att indraga åtskilliga banvakter eller att öfveranstänga de redan befintliga, derest ifrågavarande anslag enligt Stats-Utskottets förslag nedsättes, så vill jag fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att förlidet års Riksdag beviljade ett större anslag för att i det närmaste fördubbla antalet af dessa banvakter. Jag kan således icke finna, huru man kan påstå, att en nedsättning af det begärda anslaget i något afseende skulle vålla en inskränkning i banvakternas antal eller en öfveranstängning af dem, som äro i tjenst. Likasom jag tror, att Stats-Utskottet och — jag föreställer mig det — äfven Riksdagen önska, att alla möjliga besparingar må göras vid jernvägstrafiken, lika bestämdt är jag öfvertygad, att Stats-Utskottet och Riksdagen önska och begära af Trafikstyrelsen, att den använder de medel, som äro absolut nödvändiga för att åstadkomma en säker och tillfredsställande trafik på våra jernvägar. Erfarenheten har också visat — och jag ber att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå — att icke vid något af de tillfällen, då den till ifrågavarande ändamål använda summan öfverstigit det af Riksdagen för ändamålet anvisade belopp, anmärkning från Riksdagens sida mot Trafikstyrelsen för ett sådant förfarande framstälts. Men om Stats-Utskottet skulle hysa en viss åsigt i afseende på beräkningen af dessa utgifter; om Stats-Utskottet skulle anse, att sådana grunder föreläge, hvarigenom en nedsättning i anslaget kunde påräknas, så torde icke detta förtjena att betraktas så, som om Stats-Utskottet derigenom skulle vilja på något sätt försvåra trafiken eller göra den osäker. Detta är en slutsats, som icke rimligen kan dragas af Utskottets här framställda förslag.

I afseende å kolprisen ber jag vidare få nämna, att det är mycket svårt att på förhand säga, huru de komma att ställa sig för år 1876. Klokare än att supponera att de skola blifva högre än de för närvarande äro, torde vara att till grund för sina beräkningar i detta fall lägga de lägre kolpris som nu gälla.

I allt fall synes mig detta endast vara en beräkningsfråga och bör icke gifva anledning till ändring i Utskottets förslag, hvilket jag fortfarande tillstyrker.

Chefen för Civildepartementet, Herr Statsrådet Bergström: Vid flera tillfällen, då hos Riksdagen fråga förevarit om beräkning af utgifterna för drift och underhåll af jernvägstrafiken, har jag påpekat vigten att göra denna beräkning så, att i hvarje fall den behållna vinsten må komma statsverket till godo. Jag har äfvenså framhållit svårigheten för Trafikstyrelsen, Kongl. Maj:t, Riks-

Ang. förslags-
anslaget till
jernvägstra-
fiken.
(Forts.)

Ang. förslags-
anslaget till
jernvägs-
trafiken.
(Forts.)

dagen och Stats-Utskottet att vid dessa beräkningar, som uppgöras två år förut, komma till ett riktigt resultat. Att det hittills lyckats att hvarje år bereda statsverket den behållna inkomst af jernvägstrafiken, som finnes i riksstaten kalkylerad, kommer sig deraf, att bruttoinkomsten af denna trafik vida öfverstigit förväntningarne, men ingalunda deraf att det lyckats Trafikstyrelsen att inskränka drift- och underhållskostnaderna till det af Riksdagen beräknade belopp. Jag är fortfarande af den öfvertygelse, att Trafikstyrelsen är bättre i tillfälle att beräkna dessa utgifter än Stats-Utskottet; och hvad särskildt angår dessa beräkningar för år 1876, så förekomma i afseende å kostnaden för vagnsmil sådana data, att det för mig åtminstone synes otvifvelaktigt, att Trafikstyrelsens beräkningar äro riktigare än Stats-Utskottets. Jag tillåter mig meddela några data, som visa, huru dessa beräkningar blifvit gjorda af Trafikstyrelsen, huru af Riksdagen, huru de af Kongl. Maj:t blifvit fastställda, samt huru de allesanman blifvit vida öfverträffade af verkligheten.

I slutet af år 1873 beräknade Trafikstyrelsen utgifterna för drift och underhåll af trafiken under året till 5,681,000 kronor, hvilket belopp af Riksdagen nedsattes till 5,415,000 kronor; Kongl. Maj:t fastställde den definitiva kostnadsstaten till 6,887,000 kronor, och i verkligheten uppgingo dessa utgifter till 7,853,000 kronor. För år 1874 beräknades samma utgifter af Trafikstyrelsen till 6,275,000 kronor. Riksdagen nedsatte denna beräkning till 5,890,000 kronor, och Kongl. Maj:t fastställde beloppet till 8,610,000 kronor, allt runda tal. Det är gifvet att, hvad aflöningarne beträffar, måste de af Riksdagen fastställda normer följas, och någon afvikelse i detta hänseende kan och får ej ske och sker icke heller. Men äfven den af Kongl. Maj:t fastställda specifika kostnadsstat, som meddelas i slutet af December året före det, hvarunder denna stat skall tillämpas, kan i vissa fall icke vara annat än en approximation. Allt som rörer anslagen till kol m. fl. för trafiken nödiga artiklar måste naturligtvis öfverskridas i samma mån som prisen å dessa artiklar stiga; trafiken kan icke inställas utan måste fortgå, och hvad som för dess uppehållande erfordras, måste köpas till hvilket pris som helst.

Vid sådant förhållande synes det vara riktigast att antaga det af Trafikstyrelsen uppgjorda samt af Kongl. Maj:t godkända förslag till utgifter för drift och underhåll af jernvägstrafiken; och jag förenar mig derföre i deras yrkande som gjort ett sådant påstående.

Herr Werner Ericson: Af hvad Herrar Lundström och Peter Olsson i denna fråga yttrat synes framgå, att de möjligen föreställa sig, att ännu större nedsättning, än Utskottet föreslagit, skulle kunna ega rum i den utgiftspost, hvarom nu är fråga. Jag ber med anledning häraf få upprepa hvad jag redan förra gången jag hade ordet yttrade, nemligen att Stats-Utskottet till grund för sina beräkningar af kostnaderna för kol, sliprar m. fl. materialier lagt icke de pris som dessa artiklar för närvarande betinga, utan de pris som voro gällande för 10 å 12 år sedan.

Vill man vid sina beräkningar gå till väga på ett så orimligt sätt, så skulle det alls icke hafva förvänat mig, om Stats-Utskottet funnit lämpligt att afpruta ett vida större belopp än de 716,000 kronor, hvarom nu hemställan gjorts. Då det för öfrigt hittills visat sig, att Stats-Utskottets förslag angående utgifterna till drift och underhåll af jernvägstrafiken ständigt af verkligheten med 8 à 900,000 kronor öfverskridits, så kan jag icke förstå, att ett bifall till Stats-Utskottets hemställan i denna del skulle kunna hafva ringaste inverkan på sjelfva saken.

*Ang. förslags-
anslaget till
jernvägs-
trafiken.
(Forts.)*

Öfverläggningen förklarades slutad. I öfverensstämmelse med de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å nämnda hemställan i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, samma proposition måtte bifallas; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den senare meningen. Votering blef då begärd. Med upptagande af bifall till Utskottets förslag såsom ja-proposition, skedde uppsättning och justering af en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 24:de punkten af utlåtandet N:o 8,

röstas Ja;

Den det ej vill.

röstas Nej;

Vinner nej, har Kammarern, med afslag å Utskottets hemställan i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, bifallit samma proposition.

Omröstningen utföll med 104 ja mot 64 nej; och hade således Utskottets hemställan bifallits.

Punkten 25.

Utskottet hade hemställt: att vid det i förslagsanslaget för år 1876 till statens jernvägstrafik ingående anslag af 25,000 kronor till en *hamnanläggning vid Norsholms station* måtte fästas det vilkor, att Göta kanalbolag eller kringliggande ort skulle med lämpligt belopp deltaga i kostnaden för samma hamnanläggning.

*Ang. hamn-
anläggning
vid Norsholm.*

I anledning af denna hemställan anförde

Chefen för Civildepartementet, Herr Statsrådet Bergström: Jag har begärt ordet för att hemställa, att det vilkor, hvilket af Stats-Utskottets förslag skulle fästas vid beviljandet af förslagsbeloppet 25,000 kronor till en hamnanläggning vid Norsholms station, nemligen "att Göta kanalbolag eller kringliggande ort skall med lämpligt belopp deltaga i kostnaden för samma hamnanläggning", må bortfalla, hufvudsakligen derföre, att anläggningen är nödvändig samt det vil-

Ang. hamn-
anläggning
vid Norsholm.
(Forts.)

kor som föreslagits icke kommer att uppfyllas och icke kan uppfyllas.

Möjligen har den korthet, hvarmed Trafikstyrelsen i sitt förslag behandlat frågan, gifvit Utskottet anledning att föreslå ett sådant vilkor. Det är icke ensamt och uteslutande en hamnanläggning som är i fråga, utan äfven en utvidgning af den vid Norsholm befintliga jernvägsstationen. Jag har i min hand en teckning af situationen, som utvisar, att när man kommer norrifrån på jernvägen och på en svängbro passerar kanalen, så har man till venster en sluss och till höger kanalen. Stationen ligger norr om Göta kanal. Nu har hittills vid lastning och lossning tillgått sålunda, att Göta kanals direktion tillåtit de fartyg, som skolat lossa och lasta, att ingå i nämnde invid stationen till venster om svängbron belägna sluss, men detta är synnerligen olämpligt, ty så snart fartyget inkommit i slussen, för att lossa eller lasta, så har det händt att ett annat fartyg kommit för att passera slussen, och då har det lossande eller lastande fartyget måst föras derutur. Nu vore meningen att på norra sidan göra en utgräfnings i kanalbanken så stor att ett fartyg i sender kunde gå in i densamma och derstädes lossa och lasta. Dertill har Göta kanaldirektion gifvit sitt samtycke; men derutöfver kan man ingenting fordra af densamma. Ty om det också kan anses vara någon fördel för kanalen, att fartyg vid Norsholm lägga in och lasta gods för att vidare föras på kanalen, så ligger det dock icke i direktionens intresse, att fartygen vid Norsholm lemna sina laster för att föras vidare på jernväg och sålunda trafikken dragas från kanalen. Icke heller anser jag, att det ligger i ortens intresse, att denna anläggning blir verkställd. Ty orten för sina varor till stationen och lastar icke dem först på sjön för att sedan föra dem till hamnen och vidare till jernvägen. Det är således icke någon vån att kanaldirektionen eller orten skulle lemna några bidrag för ifrågavarande ändamål.

För öfrigt vill jag med ledning af kostnadsförslaget tillägga, att kostnaden för hamnanläggningen ensam icke uppgår till 25,000 R:dr, utan allenast till 15,000 R:dr, samt att återstoden erfordras för anläggande af nödiga jernvägsspår med spårveklar m. m.

Vid sådant förhållande och då anläggningen är vigtig samt det icke är vån att från Göta kanaldirektion eller orten vänta några bidrag, hemställer jag, att det af Kongl. Maj:t äskade anslaget måtte, utan det af Stats-Utskottet föreslagna vilkor, af Kammaren beviljas.

Herr Hörnfeldt: Jag ber att få upplysa, hvarföre vi i Stats-Utskottet ansett att Göta kanalbolag och kringliggande ort borde deltaga i kostnaderna för ifrågavarande hamnanläggning. Det kom sig deraf, att Kongl. Maj:t för beviljande af anslag till en vägundergång vid Klosterkyrkan fästat just ett sådant vilkor, och i analogi dermed ansåg Utskottet att det åtminstone borde finnas någon, som vore intresserad af här ifrågavarande hamnanläggning, ty i annat fall vore det ju alls icke nödvändigt att företaga en sådan vid Norsholms station.

Efter de upplysningar som Chefen för Civil-departementet nu meddelat och hvilka synas gifva vid handen, att hvarken Göta kanal-

bolag eller kringliggande ort vilja deltaga i kostnaden för byggnadsarbetets utförande, skall jag dock icke åtminstone för egen del envist hålla på, att detta vilkor skall kvarstå, men har likväl velat gifva tillkänna, hvarföre Utskottet funnit sig böra derom göra framställning.

Ang. hamnanläggning vid Norsholm.
(Forts.)

Herr Hæggström: Det var alls icke underligt, att Stats-Utskottet skulle vid detta anslag fästa ett sådant vilkor, som punkten innehåller, då Kongl. Maj:t sjelf gjort detsamma vid följande punkt, men ännu naturligare var det väl, att Utskottet skulle göra framställning om ett dylikt vilkor, då, såsom här är fallet, frågan gäller en hamnanläggning, ty ej kan man begära, att staten skall helt och hållet åtaga sig densamma. Nu har visserligen Herr Civilministern upplyst, att anslaget skulle afse icke blott anläggande af sjelfva hamnen, utan äfven utvidgande af stationen. Dervid ber jag dock få erinra, att i den Kongl. propositionen icke förekommer ett ord härom, utan der talas endast om *sjelfva hamnen*. och för anläggningen af *densamma* begäres der 25,000 kronor. Det enda man möjligen skulle anmärka i afseende på Stats-Utskottets förslag är, att Utskottet icke bestämt någon viss siffra, utan blott talat om bidrag "till lämpligt belopp." Hvem skall då bestämma detta belopp, frågar man? Skall det vara trafikanterne eller Kongl. Maj:t, eller skall det ske genom kompromiss?

Detta blir svårt att sluta till af ett så sväfvande uttryck. Stats-Utskottet motiverar sin hemställan, sid. 6 i förenämnda betänkande sålunda: "Då emellertid en dylik hamnanläggning bör för Göta kanalverk och kringliggande ort medföra lika stor fördel som för jernvägs-
trafiken, har Utskottet ansett sig böra föreslå, att vid anslagets beviljande måtte fästas det vilkor, att Göta kanalbolag eller kringliggande ort med lämpligt belopp deltaga i kostnaden för anläggning af nämnda hamn."

Då nu Stats-Utskottet påstår, att företagets utförande är *lika* gagneligt för kringliggande ort och kanalbolaget som för staten, borde deraf naturligtvis följa, att Göta kanalbolag och kringliggande ort med tillsammans halfva beloppet skulle deltaga i anläggningskostnaden, men det torde väl icke vara skäligen att staten af den enskilde utkräver beloppet ända till sista skillingen. Då det likväl är vanligt att vid dylika anläggningar de kommuner, som deraf hafva nytta, få bidraga med en tredjedel, så skulle jag för min del vilja föreslå, att Riksdagen medgäfvade anslagets utgående, så vida Göta kanalbolag och kringliggande ort vilja bidraga med en tredjedel af kostnaden; ty hafva de icke större intresse af anläggningen än att de ej vilja för densamma underkasta sig en så liten uppoffring, kan hela företaget gerna anstå. Herr Civilministern medgaf emellertid nyss, att de hade en "viss" fördel deraf, ehuru icke stor. Jag skulle icke fästa mig vid hela saken, om det vore en principfråga. Det här äskade anslaget, 25,000 kronor jemte det, som begäres i nästa punkt, eller 32,000 kronor, utgöra således tillsammans 57,000 kronor, hvilket icke är någon nämnvärd utgiftspost i ett anslag, som går löst på 10 millioner, men jag fruktar, att, om det beviljas utan vilkor af bidrag från orten, man i fram-

Ang. hamnanläggning vid Norsholm.
(Forts.)

tiden skall komma från alla håll med samma pretentioner, det egna intresset är alltid vaket — och att det aldrig skall blifva något slut med anspråken att få hamnar, vägar m. m. byggda, allt på statens bekostnad, och det är derföre som det är bättre att stämma i bäcken än i ån. Jag tror äfven, att vi göra såväl Trafikstyrelsen som Chefen för Civil-departementet en tjänst om vi nu befria dem från den mängd ohemula anspråk, som eljest icke skulle dröja att från alla håll och kanter framkomma.

På grund af hvad jag nu anfört, föreslår jag att Kammaren beslutar att det äskade beloppet måtte anslås, med vilkor att Göta kanalbolag och kringliggande ort vilja bidraga med 33 $\frac{1}{3}$ procent, och får jag anhålla om proposition härå.

Herr Åstrand: Efter den förklaring, som Herr Hörnfeldt afgaf i afseende på denna fråga, afstod jag från ordet, emedan jag trodde att den uppfattning, han egde om ärendet, skulle af Kammaren delas; men då jag nu fått höra, att en annan norrlandsrepresentant framlagt ett annat förslag, som på visst sätt öfverensstämmer med Stats-Utskottets, så har jag å nyö begärt ordet för att bemöta så väl Stats-Utskottets som Herr Haggströms förslag, hvilka båda synas mig olämpliga.

Här är icke fråga om någon hamnanläggning, som kan medföra den minsta nytta för kanalen, utan endast för jernvägen, i hvars intresse det ligger att kunna draga till sig en mängd tunga effekter, som eljest skulle gå på kanalen. För banan skulle anläggningen vara af största vikt, emedan en mängd effekter, som nu komma t. ex. från Göteborg på kanalen, kunna vid Norsholm lastas på jernvägen och så gå till Norrköping. Man undviker derigenom en stor mängd slussar, som finnas på kanalen mellan Roxen och Söderköping, och vidare Slätbaken, hvilken eljest måste passeras. Således är anläggningen icke i kanalens intresse, hvarförutan må erinras, att Göta kanal har vid Norsholm en lastningskaj, hvilken väl är tillräcklig för kanalens behof ehuru ej för jernvägens, för hvars trafik den icke varit beräknad och sannolikt aldrig komme att upplåtas.

Hvad angår den anmärkningen, att den kringliggande orten borde hafva intresse af att anläggningen komme till stånd och således borde anses skyldig att deltaga i kostnaden, så ber jag att få fästa uppmärksamheten på det korta afstånd, som är emellan de stationer, som ligga närmast norr och söder om Norsholm. Den i söder ligger — åtminstone om man räknar afståndet efter landsvägen — ej mera än på sin höjd tre fjerdedels mil från Norsholm, den på norra sidan, om jag ej missminner mig, ännu närmare. Det är således endast ett eller två hemman på hvardera sidan om Norsholms station, som hafva egentlig nytta af nämnde station. De få hemman, som skulle kunna hafva någon, om ock problematisk, nytta af Norsholms stations utvidgning, skola visst icke kunna uppoffra så mycket som ens en tredjedel af det föreslagna beloppet 25,000 kronor. Om det af Stats-Utskottet föreslagna vilkor stadgades, skulle således hela anläggningen gå om intet. Men det är äfven något mera som talar för saken, och

detta något är hvarken mer eller mindre än statens intresse, och detta bör här komma under öfvervägande vid frågans afgörande. Detta intresse ligger till ej ringa del i det behof, som staten har att upphandla en mängd skogseffekter, hvilka skulle kunna förvärfvas från de norr om sjön Roxen belägna skogiga trakterna och som med största bekvämlighet skulle kunna lastas på jernvägen vid Norsholms station, om denna blir försedd med en lämplig hamn. Det kan derföre icke vara i statens intresse, att de svårigheter, hvilka vid Norsholms station nu förefinnas vid lossning och lastning af gods, vare sig för vidare transport på jernvägen eller för jernvägens direkta behof, skola fortfarande, utan statens intresse fordrar att dessa svårigheter undanrödjas; och härtill är jag förvissad att detta anslag, som nu blifvit af Kongl. Maj:t begärdt, skall, såvida det af Riksdagen utan några vilkor beviljas, verksamt bidraga.

Ing. hamnanläggning vid Norsholm.
(Forts.)

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, får jag yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition och således på samma gång att ur Utskottets kläm må uteslutas orden. "att det vilkor må fästas, att Göta kanalbolag eller kringliggande ort skall med lämpligt belopp deltaga i kostnaden för samma hamnanläggning."

Herr Grefve Posse: Herr Talman, mine Herrar! Jag ber att få meddela, det jag, för min del, anser detta ärende vara af icke särdeles stor betydelse. Här är till en början fråga om, huruvida man, för att Riksdagen skall bevilja anslag för uppförandet af den ifrågasatta hamnbyggnaden, som i sin helhet skulle komma att kosta, såsom här är uppgifvet, 25 eller rättare 15 tusen kronor, skall uppställa det vilkor, att den kringliggande orten skulle i någon obestämd mån dertill bidraga. Vilket är redan mycket obetydligt och litet sägande, och jag tror, näppeligen, att det kan komma att medföra något besvär för Byggnadsstyrelsen eller för orten, så att Kammaren utan betänkligheter väl kan bifalla detsamma. Vidare är frågan i sig sjelf, jemförd med den stora fråga som föreligger, jemväl obetydlig. Här har Byggnadsstyrelsen begärt och Kongl. Maj:t af Riksdagen äskat, att Styrelsen måtte få använda 1,277,000 kronor till nybyggnader. Denna summa har Trafikstyrelsen fördelat i vissa poster, hvaribland den ifrågavarande är en. Men bland dessa poster finnes en annan, som lyder: "Till diverse oförutsedda nya byggnader och anläggningar upptagas 300,000 kronor." Det kan ju hända, att Kammaren är så intresserad af dessa 25 eller rättare 15 tusen kronor, att Kammaren glömmer, att här gäller att bevilja en vida större summa, öfver hvilken Trafikstyrelsen skulle lemnas fria händer att förfoga, och Stats-Utskottet har för sin del ansett, att, då Riksdagen icke kan ingå i detaljfrågor och pröfva förslag angående uppförande af hus, stängsel och dylikt, det icke finnes någon annan utväg än att åt Trafikstyrelsen öfverlåta en sådan rättighet.

Under sådana förhållanden förefaller det verkligen egendomligt, att man fäster sig uteslutande vid dessa 25 eller rättare 15 tusen kronor. Det rätta sammanhanget med denna fråga är helt enkelt det, att de medel, som blifvit anslagna till den östra stambanans an-

Ang. hamn-
anläggning
vid Norsholm.
(Forts.)

läggande, icke varit tillräckliga. Eljest hade redan vid banans byggande denna byggnad blifvit uppförd, och detta är så mycket vissare, som Styrelsen redan då exproprierat för densamma erforderlig jord.

Nu rör sig diskussionen i tvåne riktningar: den ena går ut på att få alla vilkor borttagna; den andra åsyftar att ytterligare skärpa dem. Det förefaller mig, som hade Stats-Utskottet mellan dessa ytterligheter träffat en ganska antaglig medelväg, och jag ber Herrarne taga i öfvervägande, huruvida det icke vore skäl att bifalla hvad Utskottet tillstyrkt.

I öfrigt ber jag att få tillägga, att det vilkor, som här uppställts, har tillkommit till följd deraf, att vid nästa punkt eller vid frågan om en vägundergång vid Klosterkyrkan regeringen själf gjort samma vilkor. Det står nemligen i Kongl. Maj:ts proposition: "anläggning af en vägundergång vid Klosterkyrkan, under förutsättning af bidrag från den för samma anläggning intresserade ort samt från Lund—Trelleborgs jernväg." Der har regeringen gjort ett sådant vilkor, och samma vilkor har den äfven uppställt i fråga om tillbyggnad och förändring af stationshuset vid Herrljunga samt om utvidgandet af spårsystemet vid Falköping. Under sådana förhållanden ansåg Stats-Utskottet sig kunna göra ett dylikt vilkor jemväl i fråga om hamnanläggningen vid Norsholm.

Man har slutligen klandrat, att Stats-Utskottet beträffande beloppet af det bidrag, Utskottet föreslagit skola lemnas af de i företaget intresserade, begagnat ordet "lämpligt." Ordet är högst oskadligt, men vilja Herrarne stryka ut det, så gärna för mig.

Herr Hæggström: Jag vill endast nämna några ord med anledning af hvad ett par föregående talare yttrat. Representanten från Östergötland har sökt visa, att den kringliggande orten ej skulle hafva det ringaste intresse af en anläggning, sådan som den ifrågavarande; men Herr Civilministern åter har medgifvit, att orten obestriddligen skulle hafva åtminstone ett *nisst* intresse deraf. Den värde östgötarepresentanten torde ursäga, att jag hyser större tillit till Herr Civilministerns än hans uppgift.

Herr Grefve Posse har uppgifvit, att hamnanläggningen vid Norsholms station ingick i den fastställda planen för östra stambanans fullbordande, men icke kommit till stånd, emedan de anslagna medlen befunnits otillräckliga, och detta så mycket vissare, som erforderlig mark redan blifvit för ändamålet exproprierad. Om förhållandet är sådant, så förvånar det mig att ingenting derom nämnts i den Kongl. propositionen; ty Trafikstyrelsen hade då endast behöft erinra Herr Civilministern om att anslaget redan vore beviljad, och Kongl. Maj:t hade väl då äskat anslagets utgående, enligt af Riksdagen fattadt beslut.

Och om så vore förhållandet, som Herr Grefve Posse uppgifvit, huru kan då Stats-Utskottet fästa ett nytt vilkor vid ett redan beviljad anslag, om hvars utgående nu då blott blefve fråga?

Herr Grefven påpekade en utgiftspost i Styrelsens förslag "Till diverse oförutsedda nya byggnader och anläggningar" å 300,000 kro-

nor, dervid intet vilkor vore fästadt. Den är mig icke obekant, men jag hyser den förhoppningen att, om Riksdagen bifaller mitt förslag i nu föredragna punkt, Kongl. Maj:t i likartade frågor skall tillämpa Riksdagens beslut.

Ang. hamnanläggning vid Norsholm.
(Forts.)

Jag anhåller fortfarande om bifall till mitt förra yrkande.

Herr Lyttkens: Jag har begärt ordet för att fästa uppmärksamheten på en motsägelse, som den ärade representanten från Östergötland gjort sig skyldig till i sitt senaste anförande. Först säger han, att något understöd för anläggningen icke torde vara att påräkna från den kringliggande orten, och i samma ögonblick förklarar han, att på andra sidan sjön Roxen ligga stora och rika skogsbygder, som äro intresserade i detta företag. Men hvarföre skola då icke dessa stora och rika skogsbygder deltaga i kostnaden för ifrågavarande företag? Denna motsägelse vid försöken att tala för ortintressena äro vi vana vid, men det kan ganska väl löna mödan att påpeka dem, ehuru saken i och för sig är obetydlig.

Herr Sääf: Här har redan blifvit hänvisadt på de skäl Utskottet anført till grund för sitt förslag (sid. 6). Utskottet förmenar der, "att den ifrågavarande hamnanläggningen bör för Göta kanalverk och kringliggande ort medföra lika stort intresse som för jernvägstrafiken." Jag vill lemna denna förutsättning derhän; men då Utskottet säger, att vid anslaget beviljande bör fästas ett vilkor, så måste man antingen vara alldeles säker om bidrag från deras sida, som här äro i fråga, eller också vara fullkomligt likgiltig för hela hamnanläggningen. I senare fallet kan man ju lugnt motse så väl kanalbolagets som den kringliggande ortens afslag, och följden blir då den, att någon hamnanläggning icke kommer till stånd. Men de, som äro övertygade om behovet och vigten af denna anläggning, kunna icke antaga detta Utskottets förslag, med mindre de äro säkra om att vilkoret bifalles, ty endast derigenom är det, som anläggningen sättes i verket. Då jag för min del icke är säker om att sådant bifall kommer att lemnas, men deremot är övertygad om nyttan och vigten utaf den ifrågavarande anläggningen, skulle jag således vilja hemställa till Kammaren, att den måtte bevilja anslaget utan något vilkor.

Med någon kännedom af de lokala förhållandena vid Norsholm kan jag icke föreställa mig, att kanalbolaget skulle vara villigt att ingå på några kostnader för en hamnanläggning vid sjön Roxen, då bolaget redan för trafiken på kanalen, inne i densamma, helt nära sjön, bekostat en hamn och upplätit tjenlig tilläggningsplats invid kanalen, der äfven ett större magasin finnes uppfördt. Detta allt skall för kanaltrafiken och för Norsholm såsom *kanalstation* vara alldeles tillräckligt.

Att åter den kringliggande orten skulle befinnas villig bidraga till ifrågavarande ändamål, synes mig i högsta grad osannolikt.

Då salunda inga utsigter förefinnas, att hvarken kanalbolaget eller den kringliggande orten komme att deltaga i kostnaderna, tror

Ang. hamn-
anläggning
vid Norsholm.
(Forts.)

jag det vore klokast att icke blottställa statens intressen och inskränka jernvägstrafiken vid Norsholms station inom trängre gränser än nödigt är, derigenom att man endast vilkorligt bifaller framställningen om anslag till den ifrågakvarande anläggningen.

Här har talats om, att Jernvägstrafikstyrelsen hade det vida högre beloppet af 300,000 kronor att förfoga öfver för dylika icke specificerade ändamål. Men Styrelsens förfogande öfver nämnda summa till nu ifrågakvarande ändamål, får här icke antagas såsom möjligt, då Stats-Utskottet gjort framställning till Riksdagen om att vid sjelfva företaget måtte fästas ett vilkor af andras bidrag dertill. Jag föreställer mig att i detta vilkor, derest det icke uppfylls, ligger ett hinder för Trafikstyrelsen att, som den tänkt sig, utföra just denna för trafiken vid Norsholm viktiga anläggning. Jag hemställer huruvida det kan vara nyttigt och välbetänt att på detta sätt göra staten beroende af enskildes bidrag, som icke med säkerhet kunna emotes.

På de skäl jag nu anfört hemställer äfven jag om bifall till det äskade anslaget utan det vilkor, Stats-Utskottet uppställt.

Herr Åstrand: Denna fråga är, såsom redan blifvit nämnt, i sig sjelf så obetydlig att jag hvarken skulle hafva besvärat Kamma- eller mig sjelf att rörande densamma åter taga till ordet, om jag icke nyss hört några yttranden, som häntyda derpå, att mitt förra anförande antingen icke blifvit riktigt hört eller orätt uppfattadt. Jag har sålunda icke talat om ortintressen eller upprädt till försvar för dylika; jag har talat om *statens* och statsbanornas intresse af hamnanläggningen. Vidare har jag sagt, att Göta kanalbolag icke kan vara särskildt intresserad i frågan, enär bolaget redan eger en hamn, der det kan upphemta trafiken; något som Herr Hægström sjelf kan öfvertyga sig om, ifall han någon gång vill resa den vägen. Jag har äfven påstått det ligga i statens intresse att åvägabringa en konkurrens i afseende på leveransen till jernvägen af de rika skogsprodukter som förefinnas i orten norr om sjön Roxen. Med ett ord, jag har uttalat min öfvertygelse om och framhållit vigten af den ifrågakvarande anläggningen med hänsyn till det allmänna, icke i någon orts eller något bolags intresse.

Hvad beträffar det i Stats-Utskottets hemställan förekommande ordet "lämplig", anser jag temligen likgiltigt, huruvida det står der eller ej, och godkännes Stats-Utskottets förslag, så är sak samma om bidraget bestämmes till 25 öre eller 100 kronor eller derutöfver. Det hade varit renare spel, om anslaget tillstyrks utan något sådant tillägg eller förbehåll, som här är gjordt. Sant är visserligen, på sätt en talare erinrat, att Riksdagen till Jernvägstrafikstyrelsens fria förfogande ställt ett anslag af 300,000 kronor för sådana arbeten, som kunna komma i fråga nästa år, men härvid är dock det vilkor fogadt, att behöfvat icke förut skall vara känt, och dertill kan väl icke anläggningen vid Norsholm hänföras, sedan särskildt anslag till denna byggnad blifvit efter pröfning af Riksdagen nekadt.

Jag yrkar fortfarande bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr Jöns Rundbäck. Den summa, hvarom här är fråga, är verkligen icke mycket att tvista om, helst vi veta, hvilka medel Jernvägstrafikstyrelsen i öfrigt har till sitt förfogande till dylika ändamål. Men ur principiell synpunkt anser jag det vara en betänkelig väg man beträder då man uppdrager hamnanläggningar åt Jernvägstrafikstyrelsen. Detta är en helt annan väg än Riksdagen och Kongl. Maj:t hittills beträdt i dylika fall. Att jernvägarne, der hamnar finnas, dit utdraga jernvägsspår och derigenom befordra trafiken och underlätta kommunikationerna, är helt naturligt. Men att anlägga en ny hamn lärer, såsom jag nyss nämnde, väl icke vara jernvägens sak; och säga hvad man vill, så kommer väl en stor del af det nu i fråga varande anslagsbeloppet anläggandet af en lastbrygga vid Roxen till godo.

Ang. hamnanläggning vid Norsholm (Forts.)

Hvad man talat om att hvarken orten eller Göta kanalbolag hade något intresse af den ifrågavarande anläggningen, så tror jag att man icke får taga dessa yttranden så alldeles efter bokstafven. Jag har många gånger rest den vägen, sedan jernvägen öppnades, och vet att både person- och godstrafiken i hamnen vid Norsholm äro särdeles lifliga. Jag kant derföre icke anse det för annat än högst ensidigt bedömdt om man ser, att orten eller det ifrågavarande kanalbolaget icke hemtar någon fördel af den ifrågasatta hamnanläggningen. Gifvet är att fartyg, som angöra hamnen, icke endast lossa der utan äfven lasta, eller, med andra ord, att ortens handelsrörelse icke består i endast import, utan äfven export. Jag kan således icke se annat, än att ej mindre den kringliggande orten än äfven kanalbolaget har fördel af anläggningen och tror derföre, att det af Stats-Utskottet uppställda villkoret låter försvara sig. Som jag emellertid finner det vilkor, Herr Hæggström framställt, mera redigt och klart, så yrkar jag bifall till Stats-Utskottets hemställan, med den af Herr Hæggström deri föreslagna ändring.

Chefen för Civildepartementet, Herr Statsrådet Bergström: Jag skall vara helt kort; jag vill endast anmärka, att just den omständighet, att Kongl. Maj:t och Trafikstyrelsen i föreliggande förslag uppställt vilkor för beviljande af *vissa* utaf de föreslagna kostnadsbeloppen, utmärker, att Styrelsen vid de särskilda kostnadsförslagens upprättande tagit i betraktande, huruvida omkringliggande orter kunde vara på något sätt intresserade för de anläggningar, som med dessa kostnadsförslag afsågos; och då Styrelsen angående beviljande af anslag för hamnanläggningen vid Norsholm icke funnit skäl ifrågasätta något vilkor, följer häraf att Styrelsen icke funnit något sådant intresse här vara för handen.

Detta är synbarligen fullt logiskt. Vidare vill jag tillägga, att jag ingalunda uppgifvit såsom absolut och apodiktiskt, att kanalbolaget skulle hafva fördel af ifrågavarande hamnanläggning, men jag har sagt, att, om en kanal har fördel af en god hamnplats, der fartyg kunna lossa varor, som skola vidare å kanalen transporteras, så är det deremot till nackdel, om varorna der lossas för att sedan befordras vidare med jernvägslägenhet. Dessa båda omständigheter synas mig motsvara hvarandra, och nu ifrågavarande ort har, enligt min uppfattning, intet egentligt intresse af hamnanläggningen. För öfrigt

*Ang. hamn-
anläggning
vid Norsholm.
(Forts.)*

gäller frågan hela trafiken på sjön Roxen; och skulle nu Riksdagen vid beviljande af föreslagna beloppet fästa det af Utskottet tilläggda vilkor samt hvarken kanalbolaget eller omkringliggande ort kunde för-
måås lemna sålunda fordrade bidraget, skulle följden blifva, att vilko-
ret icke uppfylldes, och hela anläggningen blefve då om intet. Ham-
nen är dock ej blott nyttig utan äfven nödvändig, och dess anlägg-
ning skulle sålunda endast blifva uppskjuten till en obestämd framtid.

För öfrigt vill jag anmärka att, ehuru till Trafikstyrelsens förfo-
gande för oförutsedda byggnader och anläggningar blifvit upptagna
300,000 kronor, Styrelsen dock icke obetingadt är herre öfver detta
belopp, utan bestämmes användandet deraf i de specifika kostnads-
förslagen. Dessutom har, såsom af det vid Kongl. Maj:ts proposition
i ämnet bifogade statsrådsprotokoll kan inhemtas, Styrelsens ursprung-
liga kostnadsförslag för ifrågavarande ändamål blifvit nedsatt med ej
mindre än 391,000 kronor.

Då emellertid många af Utskottets egna ledamöter synas icke
fästa symmerligen stor vikt vid föreslagna vilkorets bibehållande samt
det af Herr Haggström föreslagna vilkoret tyckes alltför strängt, hem-
ställer jag fortfarande att Kongl. Maj:ts proposition i ämnet bifalles.

Herr Törnfeldt: Jag har fördom varit boende vid Roxen i när-
heten af Norsholm. Af erfarenhet tror jag mig derföre kunna säga,
att trafiken nog kommer att gå utan att ifrågavarande hamnanlägg-
ning kommer till stånd. Deremot är säkert att, om vid Norsholm
bygges en hamn eller rättare en kaj, på jernvägen skulle öfverflyttas
en stor del af den trafik, som nu kommer kanalbolaget till godo.
Ifrågasatta hamnanläggningen skulle således blifva till kanalbolagets
nackdel, och då vore ju orimligt begära att bolaget sjelf skulle dertill
bidraga. Kanallägenheten och jernvägen äro emellertid båda bra att
hafva och jag medgifver gerna, att nuvarande hamnen må utvidgas
och jernvägstrafiken derigenom ökas, men jag kan ej tillstyrka anta-
gandet af det af Utskottet föreslagna vilkoret för beviljande af mera-
nämnda anslag, utan yrkar afslag å denna del af Utskottets hem-
ställan.

Härmed var överläggningen slutad. Derunder hade yrkats dels
bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, dels att Kongl.
Maj:ts proposition i ämnet måtte bifallas utan något sådant vilkor,
som Utskottet föreslagit, dels ock slutligen att det af Herr Hagg-
ström nu framställda ändringsförslag måtte antagas. Efter upp-
tagande af dessa yrkanden, gaf Herr Palmannen, enligt dem, propo-
sitioner och förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för bifall till
Kongl. Maj:ts framställning utan något dervid fogadt vilkor. Votering
blef begärd. Bifall till Utskottets hemställan antogs till kontra-
proposition: och blef derefter uppsatt, justerad och anslagen en om-
röstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill att Kammaren vid fattande af beslut öfver 25:te
punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 8 skall bifalla Kongl. Maj:ts

förslag i ämnet utan att dervid fästa något sådant vikor, som Utskottet föreslagit,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner nej, har Kammaren utan förändring bifallit Utskottets hemställan.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 78 ja mot 78 nej, i följd hvaraf den förseglade sedeln måste öppnas; och som denna sedel innehöll ett ja, var alltså beslut i denna fråga af Kammaren fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Punkten 26.

Bifölls.

I anseende till den långt framskridna tiden uppskötts den vidare föredragningen af detta utlåtande till det för eftermiddagen anslagna sammanträde.

§ 6.

Ledighet från riksdagsöromålen beviljades:

Herr *Botin*, i anledning af dödsfall inom hans familj, från den 26 dennes till och med den 8 instundande Mars;

Herr *Törnblad*, i och för afläggande af prof till sökt lärarebefattning vid Upsala universitet, under 6 dagar likaledes från den 26 i denna månad; samt

Herrar *Malmin* och *Lothigius*, för enskilda angelägenheters vår-dande, den förre under 8 dagar och den senare under 14 dagar från och med den 27 innevarande månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. Husberg.